49րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1574 — Կ. ՊՈԼԻՍ — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 9 — 22 ՕԳՈՍՏՈՍ 1906 — 2 ՐԷՃԷՊ 1324 — 9 ԱՂՈՍՏՈՍ 1322

Journal Armenien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԵՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی: اوهانس قیصری
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	18 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ», ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

Ե՞ՐԲ ԵՒ Ո՞ՒՐ ՇԻՆՈՒԱԾ Է ԺԱՆԵԱԿԸ

«ԲՈՒՆԴՕ ԻՆ ԱԷՐԷ»

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԺԱՆԵԱԿՆԵՐԸ

Ժանեակը աւելի կամ նուազ թեթեւ հիւսուածոյ մըն է, ասեղով կամ իլով շինուած։ Բայց բո՛ւն ժանեակը ա՛ն է՝ որուն յատակն ու հիւսուածքը բոլորովին ձեռքով շինուած են։ Ժանեակին առաջին անգամ ե՛րբ եւ ո՛ւր շինուած ըլլալուն նկատմամբ որոշ տեղեկութիւն մը չկայ։ Ո՛չ մէկ հեղինակ խօսած է այս մասին։ Իտալիա եւ Պելժիա իրենց սեփականել կ'ուզեն ժանեակին գիւտը, բայց անկարելի է հաստատ ընծայել։ Հաւանական է որ ժանեակը ծնունդ առած ըլլայ ճերմակ ասեղնագործութենէն, որ 15 եւ 16 դարերուն մէջ նշանաւոր անձնաւորութեանց ճերմակեղէնները զարդարելու կը ծառայէր։ Արդարեւ այս ասեղնագործութիւնները, որոնք նախապէս կոշտ կտաւի վրայ կը բանուէին, տակաւ բարեփոխուեցան, ինչպէս որ կտաւն ալ կատարելագործուեցաւ եւ աւելի նուրբ եղաւ։ Քանի մը հնարամիտ ճարտարագործներ, կտաւին թեթեւութիւն մը տալու համար, անոր թելերէն քանի մը հատը քաշեցին եւ ասեղնագործ կապեր դրին այդ մասերուն վրայ։ Մէկ խօսքով, յաջողեցան ա՛յնպէս ընել որ կանացի կարգ մը ասեղնագործ կերպասներ արդէն ժանեակի մը երեւոյթը ունէին։ Քայլ մը միայն կը մնար կերպասը չգործածելու համար, իբրեւ յենակ ասեղնագործութեան, եւ այս քայլը առնուեցաւ 16րդ դարուն մէջ, հնարուելով punto in aere (օդային ասեղնակէտը) որ առաջին ասեղնագործ ժանեակը կը կազմէ ճշմարտապէս։ Իսկ իլով շինուած ժանեակը կը կարծուի թէ նմանապէս 16րդ դարուն մէջ գտնուած է։ Արդարեւ այդ միջոցին է որ զարգացաւ եւ ասեղնագործ ժանեակին հետ մրցակցաբար գործածուեցաւ։ Իտալիոյ, Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ մէջ բազմաթիւ գիրքեր ու ալպօմներ հրատարակուեցան, ժանեակի ասեղնագործութեան համար տեսէններ պարունակող։ 17րդ դարուն մէջ է մանաւանդ որ ժանեակի շինութիւնը մեծ թափ առաւ։ Ֆրանսայի Լուի ԺԴ. Թագաւորը պաշտպանեց ժանեակը եւ Քօլպէր ժանեակի քանի մը գործարաններ հաստատեց, որոնք խիստ գործօն վաճառականութեան մը ծայր տուին եւ նորաձեւութիւնը յաւերժացուց զայն մինչեւ 18րդ դարուն վերջերը։ Այս թուականին դադարման շրջան մը սկսաւ, եւ ժանեակի շինութիւնն ու վաճառականութիւնը ընկճեցան։ Վերջը նորէն ուզեցին վերահաստատել, բայց դժուար եղաւ։ Քանի մը արտադրավայրեր չը կրցան գործի ձեռնարկել, բայց եղան ուրիշներ ալ, որոնք գրեթէ իրենց նախկին ծաղկութիւնը գտան, մինչեւ որ երեւցաւ մեքենայով շինուած ժանեակը։ Ձեռքով շարժող գործասեղանները ուրիշ բան չէին կրցած արտադրել բայց եթէ չղարշ (թիւլ), որ շատ սուղ կը ծախուէր։ 1815ին առնէնները մէկ քառակուսի մեդրօն երկու ֆրանսական ոսկի կամ 190 ղրուշ կ'արժէր։ Յառաջդիմութիւնը այլ եւս արագ ու յարատեւ եղաւ։ Շոգեշարժ գործասեղանները սկսան հիւսել ամէն տեսակ ժապաւէն, — մետաքսէ, բամպակէ եւ նոյն իսկ բուրդէ, գրեթէ բոլոր դասակարգերուն մատչելի գիներով։ Իլերու միջոցաւ պատրաստուած ժանեակը կը շինուի փոքրիկ շարժուն գործասեղանի մը վրայ, որ carreau կը կոչուի։ Մէջտեղը անիւ մը կայ եւ անոր վրայ հաստատուած է խաւաքարտ մը, որ շատ մը ծակեր կը ներկայացնէ տեսէնին նախագիծերուն համեմատ։ Այս ծակերէն ոմանք հիւսուածքին ֆօնը եւ ոմանք ալ ծաղիկները կամ զարդերը կը կազմեն։ Թելերը կը փաթթուին իլերուն վրայ, եւ ժանեկագործը կը խաչաձեւէ զանոնք եւ այս խաչաձեւումը կը ճշդէ գնդասեղով, զորս կը դնէ տեսէնին ծակերուն մէջ։ Երբ հիւսուածոյին շինութիւնը բաւական առաջ տարուի, ժանեկագործը կը դարձնէ անիւը, վար կը ձգէ ժանեակը եւ կը շարունակէ գործողութիւնը, գնդասեղները նորէն դնելով ուրիշ կէտի մը վրայ։ Ասեղնագործ ժանեակը կը շինուի մագաղաթի վրայ գծուած տեսէնի մը օգնութեամբ։ Գործաւորուհիները այս մագաղաթը կը գործածեն իբր ուղեցոյց, շինելու համար այն զանազան ասեղնակէտերը, որոնց ամբողջութեամբ կը կազմուի ժանեակը։ Մեքենայով շինուած ժանեակը ընդհանրապէս Լիվըրի գործասեղանով կ'ըլլայ, որ ո՛չ միայն կը հիւսէ եւ ձեւի կը բերէ, այլ նաեւ կը կատարէ ասեղնագործութիւնը, որ գործաւորուհիներու պէտք է յանձնուի եթէ ուրիշ գործասեղաններ կիրարկուին։ Մեքենայով շինուած ժանեակները ձեռքով շինուածներէն կը զանազանուին հետեւեալ հանգամանքներով, — իրենց ցանցին հիւսուածքը գրեթէ անթերի միօրինակութիւն մը ունի, որ իրենց շինութեան համար գործածուած մեքենական միջոցներուն կանոնաւորութեան հետեւանքն է։ Ընդհակառակն, ձեռքով շինուած ժանեակներուն ցանցը նուազ կանոնաւոր է։ Եթէ կարելի չըլլայ պարզ աչքով տեսնել այս անկանոնութիւնը, խոշորացոյցով դիւրաւ կը նշմարուի։ Աստղիկները, որոնք ձեռքով շինուած ժանեակներուն եզերքը կը զարդարեն, միշտ կազմուած են ցանցին թելերովը, եւ այսպէս աւելի տոկուն կ'ըլլան։ Այժմ արագ արագ ցոյց տանք բուն եւ կեղծ ժանեակին արտադրավայրերուն արդի վիճակը, նախ ասեղնագործ ժանեակին վրայ խօսելով։ Վենետիկ անշուշտ ամէնէն առաջ արտադրած է ժանեակի էն գեղեցիկ ասեղնակէտը, իր սեղմ շինուածքով եւ զարդական ծաղիկներով ուր արեւելքի ճաշակը կ'զգացուի։ Այս ժանեակը ժամանակին մեծ յաջողութիւն ունեցաւ, բայց հիմա Պուրանօ կղզիին մէջ մէկ դպրոց միայն կայ այս ժանեակին շինութիւնը սորվեցնող։ Պելժիա կը շինէ վենետիկեան գեղեցիկ ժանեակներ, որոնք լաւ սպառում ունին։ Գլխաւոր հրապարակն է Ամերիկա։ Զուիցերիոյ Սէնկալ եւ Սաքսոնիոյ Բլօէն քաղաքներուն ասեղնագործութեան գործասեղանները այս վերջին տարիներս ահագին քանակութեամբ արտադրեցին վենետիկեան կեղծ ժանեակը, քիմիական մեթոտի մը շնորհիւ։ Ուստի այս երկու քաղաքները կրնանք նկատել իբրեւ խիստ կարեւոր կեդրոններ։ Ֆրանսայի մէջ Լիոն, Սէն Քէնդըն, Քալէ եւ Քօտրի սկսած են լրջօրէն զբաղիլ ժանեկահիւսութեամբ։ Ալանսօն Լուի ԺԴ.ի պաշտպանութիւնը վայելեց մասնաւորապէս եւ Քօլպէր 1665ին հաստատեց գործարան մը, որ նախ վենետիկեան ասեղնակէտին կեղծը շինեց, բայց յետոյ իր տեսէնները փոխեց եւ իր արտադրութիւններուն տուաւ ֆրանսական ասեղնակէտ անունը։ Ժանեակները այս անունով սկսան ծախուիլ հրապարակի վրայ, թէեւ իրենց գինը սուղ ըլլալով միջին դասակարգին մատչելի չէր սկիզբէն։ Այսու հանդերձ, Ալանսօնի, ինչպէս նաեւ ուրիշ արտադրավայրերու ժանեակները չկրցան բաւել խնդրանքին եւ ասով կը բացատրուի իրենց զարգացումը 1665էն մինչեւ 1790։ Ալանսօնի ասեղնակէտը իր տեսէնին շրջագիծերուն մէջ գեղեցկութիւն մը ունի զոր կը պարտի ձիու մազի գործածութեան։ Այս ժանեակը շատ յարգի էր 1841էն 1867։ Պելժիա ամէնէն աւելի ուժ տուած է ասեղնագործ ժանեակի շինութեան։ Իր տեսէնը ընդօրինակած է նախ Ալանսօնէն, եւ Պրիւսէլի մէջ շինուած են նուազ տոկուն բայց աւելի կակուղ ժանեակներ։ Այժմ Պրիւսէլի մէջ կը շինուի մեծաքանակ ընտիր ժանեակ, որ ահագին արտածութիւն մը ունի։ Պելժիա կը շինէ ամէն տեսակ ասեղնագործ ժանեակ, ուրիշ երկիրներու արտադրութեանց նմանողութեամբ կամ թէ յաճախ սիրուն ֆանթէզիներ ստեղծելով։ Իր արտադրութիւնները շատ յարգի են։ Կը շինէ նաեւ սեղանի ճերմակեղէններու, վարագոյրներու յատուկ ժանեակներ, որոնց վաճառականութիւնը շատ զարգացած է։ Լիւքսէօյի ժանեակը, որ այս վերջին տարիներս մեծ յաջողութիւն ունեցաւ, կազմուած է անջատաբար շինուած փոքրիկ կապերով զոր կը շրջանակեն ուզուած տեսէնը ստանալու համար։ Պարապ մնացած տեղերը յետոյ կը լեցուին ասեղով, ծաղիկի կամ ուրիշ զարդերու շինութեամբ։ Այս ժանեակը, որ առաջ միայն կահաւորումի կը գործածուէր, հիմակ ա՛յնքան նուրբ յօրինուածք մը ունի որ զգեստի համար ալ կը գործածուի եւ իր մատչելի գինովը փայլուն ապագայ մը ունի։ Աւստրիա եւ Հունգարիա ալ ասեղնագործ ժանեակ կը շինեն, բայց քիչ։ Ռուսիա ժանեկագործութիւն սորվեցնող դպրոց մը ունի Մոսկուայի մէջ։ Օվէրնը հաւանաբար Ֆրանսայի այն գաւառն է, ուր ամէնէն առաջ շինուեցաւ ժանեակը։ Մինչեւ հիմա այս ճարտարարուեստը կայ հոն։ Բիւր ժանեակ անունով ամէն տեսակը կը շինուի, — բամպակէ, մետաքսէ, բուրդէ եւ նոյն իսկ ձիու մազէ։ Այսօր Օվէրնը ունի 50,000 գործաւորուհի, որոնց շինած ժանեակները կ'արտածուին եւ լաւ գիներով կը ծախուին։ Անգլիական ասեղնակէտը կը պահէ իր համբաւը։ Այս ժանեակը, որ ընտիր բայց սուղ է, կը ծախուի մանաւանդ Լոնտոնի մէջ եւ Անգլիոյ գլխաւոր քաղաքները։ Տիւլէս բռնած ժանեակը շատ յաճախորդ ունի։ Ժանեկահիւսութիւնը շատ գործարանատէրերու եւ քաղաքներու հարստութեան պատճառ եղած է։ Յիշենք Քալէն, որուն կարեւորութիւնը 1855էն ի վեր եռապատկուած է շնորհիւ Ֆասօնէ չղարշի ճարտարարուեստին։ Այժմ այս քաղքին մէջ 350 գործարաններ կան։ Քօտրի մրցակիցն է Քալէի։ Իր ապրանքները նուազ խնամեալ, բայց շատ աժան են։ Լիոն կը շինէ սեւ մետաքսէ ժանեակներ, որոնք Քալէի եւ Քօտրիի շինածներէն աւելի կը մօտենան բուն ժանեակին։ Ինչ որ կը յատկանշէ Լիոնի ժանեակին շինուածքը, մետաքսին տեսակն է, որ փայլունութիւն մը կուտայ եւ մանաւանդ սա առանձնայատկութիւնը ունի որ հիւսուածքը գործասեղանէն կը հանուի առանց տեսէնները շրջապատող երիզին, որ յետոյ ձեռքով կամ մեքենայով կ'աւելցուի, գործաւորուհիի մը հսկողութեան տակ։ Երկու պարագային մէջ, գործաւորուհիին ճարտարութեանը շնորհիւ, այս կեղծ ժանեակը ճշմարիտ ժանեակի դրոշմ կը ստանայ։ Լիոն կը շինէ նաեւ բամբակէ եւ թիֆթիքէ կամ բուրդէ ժանեակներ, նորաձեւութեան պահանջներուն համեմատ։ Իր վաճառականութիւնը շատ գործօն վիճակ մը ունի եւ իր արտադրութիւնները մեծապէս գնահատուած են։ Նըգինկէմ ալ Քալէի պէս ապրանքներ կ'արտադրէ, բայց տեսէնները արտայայտելու եղանակին մէջ անոր չի հաւասարիր։ Գլխաւորապէս Ամերիկայի եւ անգլիական գաղթավայրերու մէջ են իր սպառման հրապարակները։ Սակայն ի՛նչ որ ալ ըլլայ գործասեղաններու կատարելութիւնը, անոնց առաջ բերած արդիւնքները տակաւին շատ հեռու են ձեռքով բանուած ժանեակներուն գեղեցկութիւնը ունենալէ։ Իրենց յաջողութիւնը վերագրելի է մասնաւորապէս իրենց գիներուն չափաւորութեանը։

Թուրքիա կ'արտադրէ ձեռքով հիւսուած ժանեակներ, որոնցմէ բաւական մեծ քանակութեամբ կ'արտածուի Ֆրանսա են.։ Ձեռագործ ժանեակը միշտ կը փնտռուի, հակառակ իր բարձր գինին։ Իր գործածութիւնը անշուշտ կը փոխուի նորաձեւութեան համեմատ, բայց սպառումը հետզհետէ կ'աւելնայ։ Դիտելի պարագայ մըն է որ ձեռագործ ժանեակին յաջողութիւնը, փոխանակ կեղծերուն վնասելու, ընդհակառակն կ'աւելցնէ անոնց սպառումը։

1900 Մարտ 1էն մինչեւ 1901 Փետր. 28 Թուրքիա ներածուած են 1,439,441 ծրար ժանեակ 8,325,416 ղշ. արժէքով եւ Թուրքիայէ արտածուած են 27,267 քօլօ, 1,828,778 ղրշ. արժէքով։

ՕՍՄ. ԿԱՐԾՐԱՔԱՐԵՐԸ [ԳՐԱՆԻԴ] ՍԱԿԱՐԿՈՒՄԻ ՑԱՏՈՒԿ

Ցայտնի է որ Թուրքիոյ եւ Ռումանիոյ միջեւ գտնուած մաքսային սակացոյցին համեմատ, սակարկումի յատուկ Օսմ. կարծրաքարերը, Ռումանիա ներածուած պահուն, 100 քիլոյին 0,40 ֆր. ներածման տուրք կը վճարեն։

Յիշեալ քարերուն արտածութեամբ զբաղող վաճառականները, Կ. Պոլսոյ Օսմ. Առեւտրական Սենեակին մատուցած իրենց խնդրանքով, կը յայտարարեն թէ յիշեալ ներածման տուրքը շատ բարձր ըլլալով, պակսած է կարծրաքարերու առաքումը ի Ռումանիա, եւ ասիկա մեծ վնաս կը պատճառէ իրենց շահերուն, քանի որ Մարմարայի եւ Կէմլէյիկի կարծրաքարի հանքերուն մենաշնորհն ունին։

Ստոյգ է որ 20% տուրքի յաւելումը տեսնելով, յիշեալ վաճառականները ջանացած են նոր հրապարակներ գտնել իրենց շահագործած հանքերուն արտադրութիւնները քշելու համար, բայց մաքսային նմանօրինակ արգելքներու եւ դժուարութիւններու պատճառաւ կարելի եղած չէ այդ ձեռնարկին յաջողութիւնը։ Այսպէս, խնդրարկու վաճառականները յաջողած էին քանի մը բեռքի ապրանք ղրկել Ռուսիա, բայց նոյն երկրին մաքսային իշխանութիւնք յանկարծ առ մէն մի բուտ 1½ կոպէկի սպառման տուրքը, զոր մինչեւ այն ատեն կը գանձէին յիշեալ քարերէն, բարձրացուցին 9 կոպէկի։ 6½ ղրշ.ի այս տուրքը անշուշտ աւելի ծանր է քան ռումանական մաքսային սակացոյցին տրամադրածը, եւ ի հարկէ փակած է նոյն հրապարակը կարծրաքար արտածողներուն առջեւ։

Խնդրարկուները իրաւամբ կը յայտարարեն որ քիչ շահ արտադրող այսպիսի ապրանք մը, որպիսին է կարծրաքարը, չի կրնար 100 քիլոյին 15 ֆր.էն աւելի ներածման տուրք վճարել։

Կ. Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակը այս պահանջումներուն արդարացի ըլլալը ընդունած է ո՛չ միայն կարծրաքարի արտածութեամբ զբաղող վաճառականներուն, այլ նաեւ ու մանաւանդ Մարմարայի եւ Կէմլէյիկի այն աշխատաւորներուն շահուն համար, որոնք կարծրաքարի շահագործութեամբ կը հայթայթեն իրենց ապրուստը։

Միւս կողմէ, նկատելով որ Պուլկարիա Օսմ. կարծրաքարեր կը ներածէ, Կ. Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակը, իր վերջին նիստերէն մէկուն մէջ, որոշեց դիմում ընել Առեւտրական եւ Հանրօգուտ շինութեանց Վսեմ. Նախարարին եւ խնդրել որ կարծրաքարի ներածութեան տուրքերը զեղչուին Թուրքեւպուլկար կարգադրութեան մէջ, որ կնքուելու վրայ է, ինչպէս նաեւ այն առեւտրական դաշնագրերուն մէջ, որոնք պիտի կնքուին Ռուսիոյ եւ Ռումանիոյ հետ։

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Շաքար.— Ծախուեցան 5700 պարկ աւստրիական եւ 400 պարկ փոշի, առաջինին կենդինարը 82½էն եւ երկրորդինը՝ 80էն։

Խահուէ.— Ծախուեցան 475 պարկ, Ռիոյին 100 օխան 600-670 եւ Վէրրայինը 700-760 ղշ.էն։

Բրինձ.— Ծախուեցան 2100 պարկ Ռանկուն, 734 պարկ եգիպտական, 100 պարկ րիզօն եւ 100 պարկ ճաբոնական Ա. տեսակ։ Ռանկունին պարկը կ'արժէ 110-112 ղշ., եգիպտականին խազէվին 86, ճաբոնական Ա. տեսակը 140 ղշ. եւ րիզոնին Բ. տեսակը 43½ ֆր.։

Իւղ.— Ծախուեցան 250 տակառ Միտիլլիի, Այվալըի եւ Էտրէմիտի ապրանք։ Էտրէմիտինը կ'արժէ 3⅞, Միտիլլինը 4 եւ Այվալըինը 4½ ղշ. քիլօն, մեճիտիէն 21 ղրշ.էն։

Մոմ.— Ծախուեցան 1770 սնտուկ պելժիական։ Ֆունիէ էքստրա 11 քիլօնոց սնտուկը կ'արժէ 59½-60 ղրշ., պելժիական 10 քիլօնոց սնտուկը՝ 49, 7½նոցը՝ 38, 8նոցը՝ 40 եւ 3½նոցը՝ 17½ ղրշ.։

Կարագի, օճառի, խավեարի եւ սեւ պղպեղի վրայ կարեւոր գործողութիւն մը չեղաւ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐ. ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ
(Օգոստոս 8 Երկուշաբթի)

Առաջին ճերմակ		օխան	37½—38
Երկրորդ	»	»	36—36½
Խառն	»	»	35—
Զաւտարը	»	»	33—34
Կարծր առաջին		»	41½—42
Կարծր միջին		»	39¼—40

Երէկ 3 վակոն Անատոլուի ցորեն ժամանեց։

ԱԼԻՒՐ — Ղրշ.

Տեղական գըրմա	Ա.	պարկ	71½—72
»	» Բ.	»	67

ԹԵՓ

Օխան 15—16 փարա

ԳԱՐԻ

Քէօսթէնճէ	քիլէն	12¼—12½
Ռումէլի եւ Մէրսին	»	11¼—11¾

ԲԱՄԲԱԿ

Բացում Օգոստ. 20ի

Լիվըրբուլ

Օգոստոս	5.15
Սեպտ.—Հոկտ.	5.02
Հոկտ.—Նոյեմ.	5.—
Յուն.—Փետր.	5.02

ՍԻՄՈՆ ՋԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 92

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՀՈՎԱՆՈՑԻ ՄԸ ՍԻՐՈՅՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԻԲ.

Երկու ժամի չափ այսպէս առաջացան ուղեւորները տեղ տեղ մշակուած արտերու ու շաքարեղէգներու առատ ցուցադրութիւն մը դիտելով։ Տեսարանը հիմայ իր տխրազդեցիկ երեւոյթը կորսնցուցած էր կարծես, ալ ո՛չ այնչափ յուսահատութեան վրայ կը խորհէին ուղեւորները որչափ այս ծանր վտանգէն փրկուելու հաւանականութեանը վրայ. Երբ բաւական առաջացան Միս Էլէն բոլորովին յոգնած դադրած կռթնեցաւ հօրը, ու սրտամորմոք ձայնով մը,

—Ի՛նչ ալ որ ըլլայ քայլ մը իսկ չեմ կրնար առաջանալ ըսաւ. ծունկերս կը դողան, ամբողջ մարմինս թուլցած է ու յոգնութենէս մեռելի մը երեւոյթը առած եմ։

Միս Էլէնի դասալքութիւնը խոր տպաւորութիւն ըրաւ ամէնուն ալ վրայ, որոնք իրենց ծանր վշտին մէջ արդէն կ'սպասէին այս ձախորդութեան։

—Քանի որ չէք կրնար քալել ըսաւ միլիոնատէրը, մենք ալ հոս կանգ կ'առնենք աղջիկս։

Ո՛չ Սըր Ճէյմս Կուպի, ո՛չ ալ Գրիգորի Նորթ բառ մը չարտասանեցին հօրը ու աղջկանը միջեւ փոխանակուած այս տեսութեանց նկատմամբ։ Հիմայ ամէնքը մէկէն նստան մօտակայ արտի մը եզերքը։ Իրենց առաջնորդող բնիկը որ իր սովորութեանը համեմատ միշտ հարիւր քայլ առջեւէն կ'երթար, անմիջապէս անոնց քով վերադարձաւ ու հարցուց թէ ինչո՞ւ չեն քալեր.

—Ի՛նչ պիտի ըլլայ պատասխանեց միլիոնատէրը, մեզի պէս փափկակազմ անձինք կրնա՞ն այսպիսի տաժանելի ճամբորդութեան մը դիմանալ։ Մէկ հատիկ աղջիկս, որուն կեանքը նուիրական է ինծի համար, այլ եւս քայլ մը իսկ առաջ չի կրնար երթալ. մենք ալ անկէ աղէկ վիճակի մէջ չենք, եւ չեմ գիտեր թէ դուք ե՞րբ պիտի տաք ձեր որոշումը, պիտի ընդունի՞ք մեր առաջարկը, պիտի ուզէ՞ք վայելել այն երջանկութիւնները զորս խոստացայ ձեզ քիչ առաջ։

Բնիկը որ մինչեւ այն ատեն որոշ բան չէր խօսած, ինքն ալ ուղեւորներուն քով նստելով աղքատ անգլիերէնով մը,

— Ես սպիտակամորթներու շատ հանդիպած եմ, ըսաւ, անոնք ամէն խոստում կը շռայլեն, մեծ մեծ կը ջարդեն երբ նեղն են, բայց երբ անգամ մը իրենց օձիքը ազատեն, ալ այն ատեն մեզի պէս խեղճ մարդոց վրայ չեն խորհիր իսկ. այս պարագան քաջ ծանօթ է մեր շրջանակներուն մէջ. եւ մենք գիտենք թէ ի՛նչ աստիճանի կարեւորութիւն ունին սանկ պարագայի մէջ շռայլուած խօսքերը։

Ուղեւորներուն ամէնքն ալ մե՜ծ շունչ մը առին բնիկին այս յայտարարութիւններուն առջեւ, որոնք բացայայտ կերպով կը ցուցնէին թէ անիկա պիտի յօժարէր զիրենք փրկել, եթէ վստահութիւն ունենար թէ խոստացուած բարիքները պիտի հատուցուէին իրեն։

Միլիոնատէրը այս անգամ ա՛լ աւելի քաջալերուած,

— Ձեր այդ կասկածը բոլորովին անտեղի է, ըսաւ, սպիտակամորթները երբե՛ք իրենց խոստումին հակառակ չեն գործեր. ես մանաւանդ կեանքիս մէջ չեմ տուած խոստում մը, զոր ապա գործադրած չըլլամ. հետեւաբար կ'աղաչեմ, պարապ խօսքերով ժամավաճառ մի՛ ըլլաք, փութացուցէք մեր ճամբորդութիւնը եւ պիտի տեսնէք որ խոստացածներուս կրկնապատիկը պիտի հատուցանեմ ձեզ։

— Գիտեմ, պատասխանեց բնիկը, դուք կոչումով չէք մերժեր ձեր խոստումները. խուսափելու միջոցներ կը գտնաք, ճարտար դարձուածքներ կը սարքէք եւ մեզի պէս խեղճերը անիրաւ կը հանէք։

— Բայց պարո՛ն, ըսաւ միլիոնատէրը շուարելով, ինծի համար ամէնէն նուիրական եղող բանի մը՝ այսինքն պատուոյս եւ սա՛ միակ զաւկիս վրայ կ'երդնում որ անպայման կերպով եւ առանց որ եւ է առարկութեան երջանիկ ու բարեկեցիկ կեանք մը պիտի ապահովեմ քեզի եւ քու ամբողջ ընտանիքիդ, ըլլայ Նիւ Եորքի մէջ, ըլլայ հոս քու երկրիդ մէջ, ո՛ւր որ կ'ուզես, բաւական է որ դուն աջակցութիւնդ նուիրես մեզի ու ժամ առաջ փրկես սա թշնամիներուն ձեռքէն։

Բնիկը վայրկեան մը մտածեց, ետքը կրկին խօսք առնելով,

—Շատ լաւ, ըսաւ, եթէ ետքը առարկութիւն ընէք թէ դուք ինքնաբերաբար կրնայիք ազատել զձեզ հետապնդողներէն։

Այս անգամ երկու երիտասարդներն ալ միջամտեցին ու համոզեցին բնիկը թէ իրենք ամէն պարագայի մէջ պիտի վճարեն խոստացուածը, առանց ո՛ր եւ է առարկութիւն ընելու։

—Ուրեմն աչքերնիդ լո՛յս, ըսաւ բնիկը, ես ձեր թշնամիներուն կողմէ չէ՛ որ կուգամ, ձեր ուղեկիցները զիս ղրկեցին, որ զձեզ առնեմ ու իրենց տանիմ, հետեւաբար հիմակուընէ իսկ կրնաք ամէն վտանգէ զերծ նկատել ձեզ. անհոգ եղէք բարեկամ միջավայրի մը մէջ կը գտնուիք, եւ մինչեւ որ ձեր ընկերներուն քով հասնիք ո՛չ ոք կրնայ չարիք մը հասցնել ձեզ. հիմա այս յայտարարութեամբ արժանի կրնա՞մ սեպուիլ ձեր խոստացած բարիքներուն։

—Բացարձակապէս իրաւունք ունիք բոլոր խոստացուած բարիքներուն, զորս լիուլի պիտի հատուցանեմ ձեզ. հիմա ըսէք ո՞րքան տեղ ունինք դեռ քալելու։

—Իմ ոտքովս երկու ժամէն կը հասնինք, իսկ ձեր ոտքովը չորս ժամէն։

Երկու երիտասարդները խորհրդակցութիւն մը կատարեցին, ու իրենց ձեռքերը իրարու միացուցած, տղոց յատուկ փոքրիկ կառք մը ձեւացուցին։ Գեղանի աղջիկը շատ մը նազանքներէ ետք, յօժարութիւն յայտնեց երկու երիտասարդներուն ձեռքերուն վրայ հանգչելու, որոնք սկսան այս վիճակին մէջ յառաջանալ։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՊԻՒԼՈՎ ԻՇԽԱՆ ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՅՍԵՐ ՄՕՏ.— Պերլինէ հետեւեալը կը գրեն Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի Օգս. 16 Թուով.— Վարչապետը վաղը կայսեր մօտ կը համնի, և պետական գործերը դարձեալ իրենց կանոնաւոր վիճակը կը ստանան Բրուսիոյ և Գերմանիոյ մէջ, սովորական արձակուրդէն վերջ։ Ծանուցուեցաւ թէ կայսրը հրաման ըրած է երկրագործութեան նախարար Բօտպիելսքիի՝ իր հրաժարականը տալ, Պետութեան հետ յանձնառութիւն կընքող վաճառատուններուն կողմէ ի գործ դրուած գայթակղալից զեղծումներուն համար, որոնք աղարտեցին նախարարին անունը։ Բօտպիելսքի պիտի հրաժարի, պիտի ճամբուի, ինքը՝ որ դեռ երէկ բոլոր աշխարհի կ'իմացնէր թէ ինք բոլորովին վստահ է իր անմեղութեան վրայ, և յաղթական պիտի ելնէ իրեն վերագրուած զեղծումներուն մէջէն։ Բայց իր կարծիքէն չեն կայսրը և Պիւլով իշխան, մանաւանդ Վիլհէլմ Բ. երբեք չի հանդուրժեր զեղծումներու, նոյն իսկ կասկածի վրայ։ Հէրման Վակէնէր ժամանակին արտաքին գործոց պաշտօնարանին մէջ առաջին խորհրդական էր, Պիզմարք իշխանին աջ բազուկը կը համարուէր, և Պիզմարք իր խօսակցութեան բանալին կը կոչէր զայն։ Բայց երբ երկաթուղիի գործերուն մէջ իր խաղ խաղալը մէջտեղ ելաւ, Վիլհէլմ Ա. կայսրը իսկոյն ճամբեց զայն։ Վակէնէր չպատժուեցաւ, բայց Բրուսիոյ մէջ պետական պաշտօնատար մը վայրկենաբար իսկ կը դադրեցուի, երբ պատժական օրէնքին հակառակ գործէ։ Անգլիր օրէնք ալ կայ, որուն հակառակ գործել չըլլար, առանց պաշտօնանկ ըլլալու։

Բօտպիելսքի կայսեր վստահութիւնը կը վայելէր, բայց Ն. Վեհափառութեան որոշումները յայտնի է թէ խիստ կորովի ըլլալով, այդ նախարարին ասպարէզը այլեւս վերջացած կը նկատուի։

Երկրագործական Նախարարին հրաժարումէն չատ տարբեր պատճառ մըն ալ կայ որ Պիւլով իշխանը իր օգոստափառ վեհապետին մօտ կը բերէ։ Լուսարտ Է. Քրօնպէրկէն մեկնեցաւ, և հարկ է իմանալ թէ տեսակցութիւնը ի՞նչ նշանակութիւն առաւ։ Վեհապետը իր առաջին խորհրդականին պէտք ունեցաւ, անգլեւգերմանական յարաբերութեանց վրայ Անգլիոյ Թագաւորին հետ ունեցած տեսակցութեան արդիւնքը անոր պարզելու համար։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ ՔԻԼԻԻ ՄԷՋ.— Լոնտոնէ կը հեռագրեն Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի Օգս. 18 Թուով.— Առաջին անգամ այսօր կէս օրէ վերջ Քիլիէն ստոյգ լուրեր հասան երկրաշարժին վրայ։ Նիւ Եօրք Հէրըլտ հետեւեալ հեռագիրը կը ստանայ Վալբարէզոյէն.— Առանց նախազգուշակ ո և է նշանի հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին երկրաշարժ պատահեցաւ Վալբարէզոյի մէջ։ Հարիւրաւորներ մեռան և ուրիշ չատ մը հարիւրաւորներ թաղուեցան հանքերուն մէջ, ուր չատերը այրեցան։ Առաջին ցնցումէն անմիջապէս վերջ կրակը սկսաւ։ Ամբողջ գործառնութիւնները դադրած են։ Աննկարագրելի ահուսարսափ և երկիւղ յաջորդեցին։ Մահէն ազատուողները եւս անձկութեան մատնուած էին, և խելայեղ կը պտըտէին հոս ու հոն։ Ողջերը չատ քիչ կերպով կրցան օգնել զոհերուն։ Քաղաքին առեւտրական կեդրոնը գրեթէ բոլորովին կործանած է, և տակաւին հրդեհը կը չարունակէ իր աւերումները։ Ծուխի ամպեր կը պարեն փողոցներուն մէջ, ուր հօտերու նման անօգնական կը թափառին մարդիկ։

Սանթիակոյէն լուր մը առնուած չէ։ Կը վախցուի որ Վալբարէզոյի բախտակից եղած է։ Բոլոր փապուղիները փլած են, և մղոններով տեղ ճամբաները աւրուած և անանցանելի դարձած են։ Երկու հզօր ցնցումներ տեղի ունեցան, զատ զատ, երկրորդը առաջինէն անմիջապէս վերջը, և փճացումի գործը սով ի գլուխ ելաւ։ Ժամը 8ին յանկարծ ամբողջ քաղաքը սկսաւ երերալ աջէւօք և ահեւօք։ Ցետոյ անմիջապէս ա՛յնքան ահռելի ցնցում մը, որ չէնքերու ամբողջ չարք մը քանի մը վայրկեանէն ահաղին ճարճատիւնով խորտակուեցաւ։

Անմիջապէս հրդեհները սկսան քաղաքին առեւտրական թաղին մէջ, և կէս գիշերէն առաջ քաղաքին Պէլլավիսթա կոչուած մասին հրեղէն սիւները ցոյց կուտային թէ այդ մասն ալ դատապարտուած էր։

Լիմայէն կը հեռագրեն Սընի.— Կրակը Բլաթայէն դէպ ի հիւսիս առաջ խաղայ և տակաւին մարած չէ։ Շատ տուներ խորտակուեցան, և ամէնքն ալ առաւել կամ նուազ վնասուեցան։ Ելեկտրական լուսաւորութիւնը խանգարուեցաւ։ Ընդհանուր ահուսարսափ կը տիրէ։ Շատ ընտանիքներ քաղաքէն դուրս փախան։ Սանթիակօ և Պուէնոս Այրէս տառող երկաթուղիի գիծերուն վերահաստատութիւնը կարճ ժամանակի գործ չէ։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՆ ԸՆԴԱՐՁԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.— Լոնտոն, 18 Օգոստոս.— Վալբարէզոյէն կը հեռագրեն Լաֆան հեռագրական գործակալութեան։ Անտեան գաւառին Սան Ժուան քաղաքին մէջ ահագին փոթորիկ մը բրթած է, մերթ ընդ մերթ երկրաշարժի ցնցումներով ընդհատուած։ Անտեանց մէկ մասին մէջ մանաւանդ ցնցումները խիստ ծանր են։

Պուէնոս-Այրէսէն հետեւեալը կը հեռագրուի.— Երկրաշարժը դէպ ի հարաւ կը սուրայ Խաղաղականի ծովեզերքին երկայնքէն, անցաւ Անտեանց վրայէն, և մտաւ նաեւ արեւելեան ծովեզերքին մէջ։ Հինգ ցնցումներ ծանր վնասներ պատճառեցին հետեւեալ քաղաքներուն.— Րօզարիօ, Արանա, Րիօեա, Սան Լուիս և Թաքումանի։ Այս քաղաքին մէջ կառավարական չէնքերն ալ փլան։

Հօնօլուլուէն կը հեռագրեն.— Ջուրերը վեր կը բարձրանան գետեզերքէն, ալիքները կը նետուին ցամաքը։ Բրիտանական Քօլոմպիոյ Վիքթորիա քաղաքին երկրաչարժական գործիքը կը հաստատէ թէ երկրաշարժը չորս ժամ տեւած է։

Իքիքի մէջ վնասները քիչ են, երկրաշարժը դէպ ի հիւսիս Քօբիաբոյէն աւելի առաջ չգնաց։ Նոյն իսկ Վալբարէզոյի մէջ վնասները մեկուսացուած կը թուին։

ԲԱՐԻԶ, — 18 Օգոստոս.— Թանի կը հեռագրեն թէ Վալբարէզոյի երկրաշարժին ընդարձակութեան վրայ նախապէս տրուած տեղեկութիւնները չափազանցուած են։ Քիլիի Հանրապետութեան Բարիզի ընդհանուր հիւպատոս Մ. Ամունաթէկի տակաւին ուղղակի լուր չէ առած իր կառավարութենէն, բայց զանազան առեւտրական տուներէ, զոր օրինակ Նիէեթօ, Սիմօն և Կէուէն երեք մեծ վաճառատուններէ իր առած տեղեկութիւնները դժբախտութիւնը փոքր համեմատութիւններու կը վերածեն։ Վալբարէզոյի քանի մը քաղաքամասերը խորտակուած են, բայց ամբողջ քաղաքը երբեք այդ ճակատագրին ենթարկուած չէ, և աղէտքը կարելի չէ Սան Ֆրանչիսքոյի աղէտքին հետ բաղդատել՝ զոհերուն և կործանած չէնքերուն չափովը։

Սիմօն և Ընկ.եան պետը, որ Վալբարէզոյի մէջ մասնաճիւղ մը ունի, յայտարարեր է թէ այսօր մեզի եկած հեռագիր մը կը ցուցնէ թէ Վալբարէզոյի մէջ մեր մասնաճիւղը ամբողջովին անվնաս մնացած է։ Բայց Սանթիակոյի մեր մասնաճիւղէն լուր չունինք։

ՎԱԼԲԱՐԷԶՕՅԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ.— Համպուրկէ կը ծանուցուի Օգս. 18 Թուով.— Նորտտայչէն Լոյտի Վարչութիւնը Վալբարէզոյի իր ներկայացուցիչէն հետեւեալ հեռագիրը ընդունած է.— Քաղաքին առեւտրական մասը ամբողջովին կործանուած է։ Ամերիկեան և անգլիական հիւպատոսարանին չէնքերը եւս աղէտքին զոհ եղան։ Ցնցումները խիստ զօրաւոր էին և կարճ ընդհատումներով ամբողջ գիշերը տեւեցին։ Ոստիկանութիւնը այս միջոցիս փլած չէնքերուն աւերակները հսկողութեան տակ առած է, որովհետեւ գողերը ապաստան կը փնտռեն փլատակներուն տակ։ Ազգային Պանքային չէնքին փլած ատենը երեսուն հոգի աւերակներուն ներքեւ մնացին։ Ամբողջ Քիլի և Պօլէվիա ըղձուեցաւ երկրաշարժէն։

ՈՒՂՂԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐ ՎԱԼԲԱՐԷԶՕՅԷՆ.— Համպուրկի աղահանքերուն Տնօրէնները, որոնք մեծ գործ ունին Քիլիի Տուներուն հետ, ուղղակի Վալբարէզոյէն լուր առած են թէ ներքին քաղաքը քիչ վնասուած է։ Գործերը դադրած են։ Քօսմօս չոգենաւային ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ նաւահանգստին մէջ գտնուած երեք չոգենաւերը և անոնց գործակալութեան չէնքը անվնաս մնացած են։

ՍԱՆԹԻԱԿՕՅԻ ԿՈՐԾԱՆՄԱՆ ՎՐԱՅ ԶՐՈՅՑ.— Նիւ Եօրքէն կը հեռագրեն.— Հոս հասած ցիրուցան լուրերէն կը հասկցուի որ առաջին ցնցումը խիստ սաստիկ, բայց կարճատեւ եղած է, մինչ գիշերը պատահած ցնցումները աւելի մեղմ։ Ընդծովեայ հեռագրաթելին խզման հետեւանօք լուրերը ընդարձակ չրջաններ ընելով միայն կը համնին։ Ասկէց կը կարծուի թէ Վալբարէզօ աւերակ եղած է, և աղէտքին սոսկումը աւելցած է հրդեհներէն։ Հարիւրաւոր անձինք կրակին մէջ մնացեր և այրեր են, և չատերը թատրոններուն մէջ վիրաւորուեր են։ Սանթիակօ եւս կործանած է։

ՔԻԼԻԻ ԿՈՐԾԱՆԱԾ ԳԻՒՂԵՐԸ.— Պուէնոս Այրէսէ կը հեռագրեն Պէրլին.— Անտէս և Սանթա Րօզա տէ Լօս Անտէս Քիլիի գիւղերը երկրաշարժէն կործանեցան։ Շատ մարդիկ մեռան, և մեծ վախ կայ որ Քիլիի մնացեալ մասին հետ ամէն հաղորդակցութիւն խզուած է։

ԻՔԻՔԷ ԽՆԱՅՈՒԱԾ.— Պրէմէն հասած մասնաւոր հեռագրի մը նայելով, Քիլիի Իքիք նաւահանգիստ քաղաքը երկրաշարժէն բոլորովին խնայուած է։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ.— Վալբարէզոյէ եկած անդորրացուցիչ լուրերուն հակառակ, Նիւ Եօրքի գործակալութիւն մը հետեւեալը կ'ըսէ.— Մեղմ ցնցումներ կը չարունակեն։ Քաղաքին առեւտրական մասը փճացած է, և ամէնէն գեղեցիկ բնակարանները պարունակող մասը փճացման դատապարտուած է, որովհետեւ հրդեհի նոր պատահարներ կան։ Ջուրի խողովակները խորտակուած են։ Սակաւաթիւ բնակիչներ միայն քաղաքին մէջ կը մնան։ Ոստիկանութիւնը հրացանի կը բռնէ բոլոր ա՛յն մարդիկը, որոնք գողութեան ետեւէ ինկած են։ Վինալ տէլ մար, Սուիլ Բիք և Լիմաք գիւղերը Վալբարէզոյի մօտ կործանած են։

ՎԱԼԲԱՐԷԶՕՅԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.— Քանի մը ամիսներ վերջը ա՛յն ահռելի աղէտքէն, որուն զոհ գնաց Հիւսիսային Ամերիկայի Հանրապետութեան արեւմտեան գլխաւոր նաւահանգիստը հիմակ ալ աշխարհի հաղորդակցութեան երկրորդ կարեւոր կէտ մը, Քիլիի Հանրապետութեան գլխաւոր նաւահանգիստը, Վալբարէզօ, նոյն օրինակ աղէտքի մը կ'ենթարկուի։ Մին այն հրաբխային կեդրոններէն, որոնք երկար չղթայով մը Խաղաղական ովկիանոսին արեւելեան եզերքին վրայ կը գտնուին, անգամ մը եւս մահ և աւեր կը սփռէ։ Ամէն նոր հեռագիր նոր կործանում մը կը հաղորդէ, և վերջին լուրերը արդէն իսկ քաղաքին կէսը կործանած ցոյց կուտան։ Վալբարէզօ ծաղկեալ և բարեկարգ քաղաքապետական կանոններով ամենամեծ նաւահանգիստն է Հարաւային Ամերիկայի արեւմտեան ծովեզերքին, բնութեան և քաղաքականութեան կողմէ նախասահմանուած հարաւի մէջ կատարելու նո՛յն այն դերը, զոր Սան Ֆրանչիսքօ կը կատարէ հիւսիսային Ամերիկայի մէջ։ Բոլոր պայմանները նաւասար են։ Ծովու և արտածութեան ընդարձակ ներքնաշխարհ մը, որ Հարաւին վրայէն անցնելով կ'երթայ մինչեւ ծովեզերքին արեւելեան կողմը, լաւ և կանոնաւոր հաղորդակցութեան գիծ մը դէպի ասիական և աւստրալիական կեդրոնները, նաւահանգստի գերազանց յարմարութիւն։ Քիլիի Հանրապետութեան ներածութեանց ամբողջ գումարին մէջ Վալբարէզոյի մասը հարիւրին 56.24է, իսկ մօտակայ միւս ամէնէն մեծ նաւահանգիստներէն Թալքահուանօ և Իքիք 12 և 10%։ Իր առեւտրական նշանակութեան ճշմարիտ արժէքը գիտնալու համար պէտք է ըսել որ 218 միլիոն մարքի ներածութիւն և արտածութիւն կ'ընէ, հարիւրին 90ը աղահանք, յետոյ պղինձ և արոյր։ Արտածութեան մնացեալ մասը կը բաղկանայ արջառէ և զանազան հողային արտադրութիւններէ, որոնք մեծ մասամբ Վալբարէզոյի նաւահանգիստէն կ'անցնին։

Վալբարէզօ, այսօր 150,000 բնակիչներով քաղաք մը, նաւահանգիստն է 175 քիլոմէթր ծովեզերքէն հեռի Սանթիակօ քաղաքին, որ 332,000 բնակիչ ունի։ Դէպի հարաւ դարձող երկաթուղի մը այս երկու քաղաքները կը միացնէ, ուրիշ երկաթուղի մը կ'երթայ դէպի Արժանթինի սահմանը, ուր քանի մը քիլոմէթր անդին կը կապուի Պուէնոս Այրէսի և ցամաքին արեւելեան ծովեզերքին։

Իրաւ է թէ Քիլիի կառավարական կեդրոնն է Սանթիակօ, բայց Վալբարէզոյի մէջ կեանք ունի վաճառականութիւնը և հաղորդակցութիւնը։ Բոլոր Տէրութիւնները իրենց հիւպատոսարանները ունին հոն, և բոլոր ազգերու չոգենաւերը հաղորդակցութեան մէջ են այդ ծաղկեալ նաւահանգստին հետ։ Աւստրիա եւրոպական Տէրութիւններուն մէջ նուազ ներկայացուածն է այդ նաւահանգստին վաճառականութեան մէջ։ Ուղղակի յարաբերութիւն չունի անոր հետ։ Տարին 12 միլիոն մարք արժողութեամբ վաճառք կը ներածէ Վալբարէզոյէն, իսկ Քիլիի հետ իր արտածութեան ամբողջ արժէքն է $1^1/_2$ միլիոն մարք։

Վալբարէզօ քաղաքը բաւական հին պատմութիւն մը ունի։ Չորս հարիւր տարի առաջ Սպանիացիներէն հիմնուեցաւ, բայց յաճախ զոհ եղաւ երկրաշարժի ցնցումներուն։ Բայց հիմակուանին չափ սաստիկ կործանումի չատ քիչ անգամ ենթարկուած էր։ Բայց Քիլիցիներուն ձեռներէց ոգին յայտնի է, և կը յուսացուի որ Բանամայի Ջրանցքը բացուելու միջոցին, Վալբարէզօ արդէն իսկ պատրաստ պիտի ըլլայ իր նոր և ծաղկեալ դերը կատարելու համար իբրեւ հարաւի դչխոյ, ինչպէս Սան Ֆրանչիսքօ իբրեւ հիւսիսի դչխոյ կը կատարէր և պիտի կատարէ դարձեալ իբրեւ միութեան կեդրոն այն մեծ ու ընդարձակ ճամբաներուն, որոնք Արեւելքէն Արեւմուտք, Արեւմուտքէն Արեւելք կը յանգին։

Վալբարէզոյի վաճառականութիւնը կը կերակրէ հարաւային Ամերիկայի ամբողջ արեւմտեան սահմանը։ Կանոնաւոր չոգենաւային հաղորդակցութիւններ ունի Նիւ-Եօրքի և Եւրոպայի հետ։ Վալբարէզոյի ճամբով արտածութիւնը 1905ին 86 միլիոն տոլար էր, ներածութիւնը 73 միլիոն տոլար։ Վալբարէզոյի առեւտրական նշանակութեան կը վկայէ սա՛ իրողութիւնը թէ երկու մեծ պանքայի հաստատութիւններ — Տէօյչէ Պանք և Ջեռլի Ընկերութիւնը — մասնաճիւղեր կը պահեն, որոնք բազմաթիւ ներքին պանքաներուն հետ գործառնութիւն կ'ընեն, որոնց ամէնէն մեծն է Քիլիի պանքան։ Վալբարէզօ Սակարան մը եւս ունի, ութսուն տարիէ ի վեր հաստատուած։ Վալբարէզոյի և չրջակայից գործարաններուն թիւը չորս հարիւրէ աւելի է։

ՍԱՆԹԻԱԿՕ.— Քիլիի գլխաւոր քաղաքը Մաբոջոյի ձախ եզերքին վրայ հաստատուած է, Քորտէլիան լերանց սահմանակից մեծ դաշտավայրի մը վրայ, հողէն 600 մէթր բարձր, և ասոր համար առողջարար կլիմայ մը ունի։ 320,000 բնակիչով այս քաղաքը, կանոնաւոր յատակագծի մը վրայ չինուած է, և լաւ յարդարուած, ընդարձակ, մաքուր փողոցներ ունի։ Ցաճախադէպ երկրաշարժներու պատճառաւ տուները մեծ մասամբ միայարկ են, հարուստ հանքատէրներ և կալուածատէրներ սակայն հոյակապ չէնքեր չինած են։ Հարաւային չէնքերը փառաւոր են։ Փողերանոցը, դորիական ոճով չինուած է, ինչպէս անոր կից Նախագահին բնակարանը, խորհրդարանը, քաղաքապետարանը։ Մեծ հրապարակի մը վրայ կը բարձրանան հոյակապ մայրեկեղեցին, արքեպիսկոպոսական ապարանքը, թէթատրական չէնքը և մեծ պանդոկները։ Քաղաքը հարուստ է բարեգործական հաստատութիւններով, հանրային կրթութեան մեծ հոգ կը տարուի, կրթական հաստատութեանց գլուխը կը գտնուի համալսարանը, որուն կցուած է նաեւ գեղարուեստից ակադեմիան։ Համալսարանը բազմաթիւ գերման բրոֆէսէօրներ ունի, և հազարէ աւելի ուսանող։ Գերմանացիի մը վարչութեան տակ գտնուած Սանթիակոյի Լիսէն գերման մէկէ աւելի բրոֆէսէօրներ ունի, մանկավարժական դպրոցին բոլոր ուսուցիչները գերմանացի են, վարժապետանոցն ալ գերմանական ուղղութեամբ կը կառավարուի։

Քաղաքը խիստ ընդարձակ է։ Իր կեդրոնին մէջ կը բարձրանայ Սէրրօ Սանթա Լուսիա, կարմիր և կոտորակուած պորփիւրէ ժայռ մը կը տանի դէպի հարաւային ճեմավայրը։ Սանթիակոյցիներուն սիրական ճեմելավայրը Ալամէտան է, լայն և երկար ծառուղի մը, ամէն իրիկուն հոն կը հաւաքուին Սանթիակոյի բոլոր ընկերային չրջանակները, գեղեցիկ աշխարհը կը սարածուի ամենուրեք, երաժշտութիւնը կը հնչէ, կառքերը կը կենան կողմնակի ծառուղիներուն մէջ։ Ամէնքն ալ ա՛յն աստիճան հանդարտութեամբ կը չարժին որ հազարաւորներ կրնան վայելել երաժշտութիւնը։

ՔՐՈՆԻԿ

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ

Մայիսի 10-ի կոնդակից յետոյ հրաժարական տուին Թիֆլիզի Թեմի առաջնորդ Գարեգին արքեպիսկոպոս Սաթունեանը, Շուշուայ առաջնորդ Աչոտ եպիսկոպոս Շախեանը և Աստրախանի Թեմակալ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանը, և Շամախու առաջնորդ Անանիա եպիսկոպոսը։

Փոխանորդներից հրաժարական են ուղարկել և խնդրել ընտրութիւններ նշանակել Գանձակի, Գորւոյ և Ախալցխայի փոխանորդներ Կորիւն, Խորէն և Սիմոն վարդապետները։

*** Ցունիսի սկզբներին ճեմարանի ուսուցչութեան պաշտօններից հրաժարուեցին Կարապետ, Գարեգին և Երուանդ վարդապետները և պ. պ. Ս. Տիգրանեան, Յովհաննէս Յովհաննիսեան և Գէորգ Ղազարեան։ Արժանապատիւ Գարեգին վարդապետը հրաժարուեց նաև տեսչական պաշտօնից։ Նրա տեղը դեռ ոչ ոք չի նշանակուած, բայց չը նայելով այս բանին, Հայր Գարեգինը ստիպուած էր նոր կարգադրութեան չը սպասած թոյլտուութիւն ստանալ և մեկնել այստեղից Պետերբուրգ ապաքինելու իւր հիւանդութիւնը, որը գնալով դժբաղդաբար աւելի սաստկանում է։ Մեկնելուց երկու օր առաջ Գարեգին վարդապետը զբօսանքի ժամանակ Ներսիսեան լճի ափից յանկարծ ուշաթափուել էր և այդ այնքան յաճախ էր կրկնուում, որ լճի ափից ճեմարան բաղկաթոռով փոխադրելու համար հարկաւորուեց մէկ և կէս ժամ։ Այդ դէպքը մեծ յուզում առաջ բերաւ միաբանների չրջանում, բայց գիշերուայ 10 ժամին Գարեգին հայրսուրբը բաւական ույժի եկաւ և հետեւեալ օրը արձակուրդ ստացաւ Ս. Հայրապետից։

ԶՕՆԴԵԱՆ ԿՏԱԿԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

ԿԱՐՕՏ ԵՒ ՉՔԱՒՈՐ

Հաւաստի աղբիւրէ կը տեղեկացնեն մեզ թէ Զօնդեան կտակին պարագաներովը զբաղելու պաշտօն ունեցողներ հիմա կը մտածեն սահման մը գծել kարօs եւ չքաւոր բառին, զոր էական պայման դրած էր հանգուցեալ Ասպետ Զօնդ՝ իր կտակովը ուսում ստանալ փափագող երիտասարդներուն։ Մենք կը կարծենք որ kարօs ու չքաւոր բառը ո և է առաձգականութիւն չունի և ըսաւ չի կրնար դիւրակեցիկ նշանակել, մինչեւ որ ա՛ն ու ա՛ս անձինք չփութան իր իսկական նշանակութենէն հեռացնել զայն մի՛ ո՛ և է պաշտպանելի թեկնածութիւնը առաջ քչելու անվայել նէպօթիզմով։ Գիտնալ պէտք է որ կարօտ ու չքաւոր բառը եթէ այս տարի բռնի բարեկեցիկ նշանակէ, մէկ երկու տարի ետք ալ բացարձակապէս ունեւոր պիտի նշանակէ ու փոխանակ չքաւոր մը կտակին տրամադրութենէն օգտուելու, սա՛ կամ նա հարուստին տղան պիտի օգտուի անկէ։

Ինչ ալ որ ըլլայ սակայն, եթէ ձեռնհաս մարմինը նոր նշանակութիւն մը պիտի տայ կարօտ ու չքաւոր բառին, պէտք է Պատրիարքարանը չեղեալ համարի իր առաջին զեկոյցը ու երկրորդ զեկոյցով մը ծանուցանէ հանրութեան թէ, կտակին մէջ նշանակուած կարօտ ու չքաւոր բառերը ամսական տասը տասնը հինգ ոսկի չահ ունեցողներուն ալ կը պատշաճին, որոնց զաւակներն ալ ճակատաբաց կրնան իբր թեկնածու ներկայանալ ու քննութիւն տալ։ Ս. Պատրիարքը որ անթերի գործադրութեանը հսկողն է ընդհանուր կտակներուն, քաջայոյս ենք որ այս պարագան անտես պիտի չընէ ու նոր զեկոյցով մը հաղորդէ հանրութեան, եթէ երբեք kարօs բառին դիւրակեցիկ նշանակութիւնը տրուի։ Ան ատեն հիմակուանին քառապատիկը թեկնածուներ պիտի ներկայանան ապահովապէս, քանի որ բարեկեցիկներ հիմա կը քաշուին ընտրելի արձանագրուելու, վախնալով որ կարօտ ու չքաւորին հացը կը խլեն և մանաւանդ որ վկայական տուող մարմին մըն ալ չի գտնուիր իրենց։

ԻԶՄԻՐԻ ՀԱՅՈՑ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Առաջիկայ տարեշրջանէն սկսեալ Իզմիրի Ս. Մեսրոպեան վարժարանը գիշերօթիկի պիտի վերածուի։

Ասիկա անհրաժեշտ պէտք մըն է, զոր Իզմիրի կրթասէր հասարակութիւնը կը լրացնէ նախաձեռնութեամբը իր արժանընտիր Առաջնորդին՝ Տ. Եղիշէ եպս. Դուրեանի, որուն բացի վարչական հմտութենէն, կրթական խնդիրներու մասին ունեցած ձեռնհասութիւնն ալ անվիճելի է։

Մեսրոպեան վարժարանին գիշերօթիկի վերածուիլը արդիւնք մը պիտի չըլլայ ցորեկօթիկ աշակերտներուն, որոնք առաջուան պէս պիտի չարունակեն իրենց դասընթացքը, բնականաբար ա՛լ աւելի լուրջ ու ա՛լ աւելի խնամուած պայմաններու մէջ, քանի որ նոր դասարաններ ալ պիտի աւելնան հիններուն վրայ պատկառելի փայլ մը տալով դպրոցին։

Կրթական այս առաջացումը կը սպասուէր արդէն Դուրեան Սրբազանին Առաջնորդութենէն, որուն անմոռանալի մէկ բարիքը պիտի ըլլայ խնամով և գիտակցութեամբ կառավարուած գիշերօթիկ վարժարան մը որ կարող ըլլայ սատարել ոչ միայն Իզմիրի ազգայնոց այլ և չրջակայ քաղաքներու ալ մտաւոր զարգացման։

Իզմիր իբրեւ առեւտրական մեծ կեդրոն ու վաճառաչահ քաղաք ամէնէն յարմար տեղն է գիշերօթիկ վարժարանի մը, ուր յաճախող ո՛չ Իզմիրցի աշակերտներ ալ մեծապէս կրնան օգտուիլ հրապարակին գործնական ոգիէն ու առեւտրական չարժումէն, պայմանով որ դպրոցը իր սկզբունքին համաձայն, ջանայ գործնականօրէն սորվեցնել առեւտրական կեանքը իր յարակից մանրամասնութիւններով։

Եւ արդէն ինչպէս կը հաւաստեն, գիշերօթիկ վարժարանը անպէտ ուսումներ պիտի չսորվեցնէ աշակերտներուն։ Դպրոցին նպատակը պիտի ըլլայ միտքը մշակել, ընդհանուր զարգացումով մը որ գործնական ըլլայ և դիւրութիւն տայ չրջանաւարտին, դպրոցէն անմիջապէս ետք չուկայ նետուելու։ Փիլիսոփայ, բանաստեղծ, անկապաշտ գրագէտ, չատ ցանցառ պիտի ըլլան Իզմիրի վարժարանին մէջ. հոն ույժ պիտի տրուի լեզուներուն և աշակերտ մը դպրոցէն ելլելէ ետք կարող պիտի ըլլայ անսխալ գրել, կարդալ, խօսիլ տաճկ., հայ., գաղղ., անգլ. կամ գերմ. և կամ յոյներէն։

Մեսրոպեան վարժարանը տարեկան 1200 ոսկիի անխախտ գումար մը ունի տրամադրելի, 150 ոսկի ալ սարեթոչակներէ կը գոյանար և գումարը կը համնէր հազար երեք հարիւր ոսկիի որ արհամարհելի քանակութիւն մը չէ։ Արդ, այս մայր գումարը հիմ բռնելով, որոշուած է չատ դիւրամատչելի տարեթոչակ մը առնել գիշերօթիկներէն, այսինքն տարեկան 16 օսմ. ոսկի որ հազիւ կը համապատասխանէ իւրաքանչիւր տղու անձնական ծախսին։

Տարեթոչակը անոր համար այնչափ նուազ սահմանուած է, որովհետեւ վարժարանը նիւթական չահ չակնկալէր աշակերտներէն, և վարձատրուած կը սեպէ զինքը, եթէ կարելի եղածին չափ չատ թուով աշակերտներու մտաւոր զարգացման սատարէ։

Գործի ձեռնարկուած է արդէն։ Ս. Մեսրոպեան վարժարանին մօտ տուն մը վարձուած է որ կրնայ յիսուն գիշերօթիկի անկողին պարունակել և ի պահանջել հարկին ուրիչ տուն մըն ալ պիտի վարձուի։

Ընտանիքներուն կ'իյնայ օգտուիլ այս ճշմարիտ բախտաւորութենէն, անմիջապէս իրենց զաւակները յանձնելով Տ. Դուրեան Սրբազանի խնամքներուն որ հոգւով մարմնով փարած է այս գիշերօթիկ դպրոցին և իր կրթասիրութեամբը՝ նուիրուած է անոր։

Դուրեան Սրբազան մասնաւոր մէթոտ մը ունի մարդ հասցնելու, աշակերտները գիտէ դիւթել, հմայել ու անընդհատ աշխատցնել։ Խստութիւն չունի, հայրաբար կը կառավարէ, բայց հով մը ունի որ կ'ազդէ աշակերտներուն վրայ ու ամէնէն ծոյլն իսկ կը ստիպէ ինքնաբերաբար աշխատելու։ Ասիկա մասնայատկութիւն մըն է որ ամէն կրթական վարիչի չէ տրուած։ Ասկէ զատ Սրբազանը ինք անձամբ պիտի հսկէ տղոց բարոյականին վրայ, ինչ որ ամէնէն մեծ առաւելութիւնն է կրթ. այս հաստատութեան։

Կը խնդակցինք թէ՛ Դուրեան Սրբազան Հօր և թէ Իզմիրցի կրթասէր ազգայնոց, իրենց այս կրթական ձեռնարկին առթիւ։ Մանրամասնութիւնները մէկ քանի օր ետք պիտի հրատարակենք։

ԵՐԶՆԿԱՅԻ նորընտիր առաջն. տեղապահ Եփրեմ վրդ. Պալեան, Պատրիարքական հրամանին համաձայն Օգս. 6ին ժամներ է Երզնկա։ Ժողովուրդը ջերմագին ընդունելութիւն ըրեր է։

ԳԸՆԱԼԸՆ նորակազմ Թաղ. Խորհուրդը գումարուելով Ա. նիստը ըրեր և դիւան կազմեր է հետեւեալ կերպով. Երուանդ Ոսկան ատենապետ, Արամ Ֆնտգլեան ատենադպիր, Տիգրան Գազազեան գանձապետ։

ՄՇՈՅ Ս. Կարապետի Վանուց սերմնցուի պէտքին համար 20 ոսկւոյ նպաստ մը ղրկուած էր Պատրիարքարանէն։ Փոխ. Վանահայր Տ. Վարդան վրդ. Ցակոբեան իր և միաբանութեան կողմէ խորին չնորհակալութիւն յայտներ է Պատրիարքարանի, իր այս հոգածութեան համար։

ԿԸՐՃԱՆԻՍԻ (Երզնկա) Հայոց եկեղեցիին չինութեան հրովարտակը հասած ըլլալով՝ տեղացիք սկսած են մեծ փութաջանութեամբ առաջ տանիլ սրբավայրին կառուցումը։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ ՓՈԽԱՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ԱՔԹ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ.— Բնիկ Սամաթիացի հանգուցեալ կտաւագործ Սահակայ որդի դարբին Ալիքսան անուն ազգայինն երկսուն տարիէ ի վեր անյայտ եղած է։

Ցիչեալն այժմ յիսունհինգ տարեկան է, միջահասակ, նիհարակազմ, մազերը ցանցառ և չէկագոյն, երեսները ցորենագոյն և ծաղկաւեր։

Կը խնդրուի տրգոյ ազգայիններէ, որ եթէ երբեք յիշեալին ո՛ւր, ողջ կամ մեռած ըլլալու մասին ո՛ր և է տեղեկութիւն ունին, հաճին Պատրիարքարանիս ծանուցանել։ (Կնիք)

ԱՔԹ.— Սկիւտարի Միաց. Վարժարանաց աշակերտներուն մուտք արձանագրութիւնք պիտի կատարուին Օգս. 15էն սկսեալ մինչեւ 27, ամէն առաւօտ, ժամը 1—3 (Ը. Թ.), Ս. Խաչ վարժարանին մէջ։

Ծնողք կամ պաշտպանք կը հրաւիրուին ստանալու իրենց զաւակաց մեկնց արտօնագիրը՝ նշանակեալ ժամանակամիջոցին մէջ։

Աշակերտաց կարգապահութեան, ուսման և մաքրութեան վերաբերեալ ամէն կանխահոգ միջոցք ձեռք առնուած են ներքին կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն՝ աւելի բարւոք ընթացքի մէջ պահելու համար վարժարանները։ Ուստի կը յուսանք թէ Թաղային վարժարանաց նուիրուած հոգածութիւնք հայ ծնողաց պէտք չի պիտի թողուն այլեւս դիմելու օտար վարժարաններ։

Դասախօսութիւնք կանոնաւորապէս պիտի սկսին Օգոստ. 29ին,

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ատենադպիր Ատենապետ

Բ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ Թ. ՍՈՒՐԲԷՆԵԱՆ

1906 Օգոստ. 7 Սկիւտար Սէլամիէ

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ՅԱԿՈԲ ԷՖ. ԼՈՒԹՖԵԱՆԻ

Երէկ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ Յակոբ էֆ. Լութֆեանի յուղարկաւորութեան հանդէսը, նախագահութեամբ Գատր. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Ս. եպիսկոպոսին, որուն շուրջ կը գտնուէին Տ. Եզնիկ վրդ. Պապաեան և բազմաթիւ քահանաներ։ Դագաղը կը հանգչէր մահարձին վրայ, որուն շուրջ դրուած էին ծաղկեպսակներ Սամաթիոյ Ազգատախնամէն և ազգականներէ ու համակիր բարեկամներէ ղրկուած։ Եկեղեցիին բոլոր ջահերը վառուած էին և մեռելական արարողութիւնները կը կատարուէին տխուր շեշտերով։ Դամբանականը խօսեցաւ Տ. Գաբրիէլ Սրբազան։ Ըսաւ որ թէև հանգուցեալը հանրածանօթ դէմք մը չէր, որովհետև ցուցամոլութենէ չէր ախորժեր, բայց եկեղեցասէր և կրթասէր անձնաւորութիւն մըն էր, և իր բովանդակ կեանքը նուիրած էր իր զաւակներուն բարւոք դաստիարակութեանը, և այսօր անոնք առևտրական հրապարակի վրայ իրենց պատուաւոր դիրքով և գործունէութեամբ պատիւ կը բերեն իրենց հօր յիշատակին։ Դամբանախօս Սրբազանը ի վերջոյ հանգիստ մաղթեց Յակոբ էֆ.ի հոգւոյն համար։ Արարողութիւններէն ետք, թափօրը կազմուեցաւ հանդիսաւոր կերպով մինչև եկեղեցւոյ դրանը առջև, ուրկէ դագաղը մեռելակառքի մէջ դրուելով առաջնորդուեցաւ Պալըգլըի գերեզմանատունը։ Բազմաթիւ համակիրներ մասնաւոր կառքերով ուղեկցեցան մեռելակառքին։ Յուղարկաւորներուն մէջ կ'երևէին Մաքսուտ էֆ. Շահպազեան, Խաչիկ էֆ. Խորասանճեան, Կարապետ էֆ. Պասմաճեան, Սեդրակ էֆ. Մուրատեան, Միսաք էֆ. Նարլեան, Տիրան և Եդուարդ էֆէնտիք Մուրատեան, Եօրկիատիս և Զաւուշօղլու էֆէնտիք, Լևոն էֆ. Սեմէրճեան, Կարապետ էֆ. Փափազեան, Լևոն էֆ. Ճէզվէճեան, Լևոն էֆ. Ռ. Սէմէրճեան, Մկրտիչ էֆ։ Եազմաճեան, Ստեփան էֆ. Կիւլէսէրեան, Յովակիմ էֆ. Աբիկեան, Հապիպ էֆ. Պէտարօ, Գրիգոր էֆ. Երմէնեան, Տօքթ. Ա. Պարտիզպանեան, Թադէոս էֆ. Սարըեան, Արթին էֆ. Քէօլէեան, Տօքթ. Եդուարդ էֆ. Իպլէմէճեան, Բէդրի էֆ. Ալաճաեան, Անտօն էֆ. Ասլանեան, Դանիէլ էֆ. Ազարեան, Բենիամին էֆ. Շէքէրեան, Երուանդ էֆ. Նազարէթեան, Յովսէփ էֆ. Զամիչեան, Թովմաս էֆ. Եորասմեան, Յարութիւն էֆ. Գայսէրեան, Գասպար էֆ. Գըլըճեան, Միհրան էֆ. Պէզազեան, Դանիէլ էֆ. Հայոցեան, Նշան էֆ. Տէրվիշեան, Մկրտիչ էֆ. Սվաճեան, Երուանդ էֆ. Շիշմանեան, Սահակ էֆ. Համբարձումեան, Սարգիս էֆ. Աշճեան, Ռաֆիկ էֆ. Պապաեան, Ստեփան էֆ. Փափազեան, Պօղոս էֆ. Համբարձումեան, Խաչիկ էֆ. Էլիկիւզէլեան, Դանիէլ էֆ. Պոնճըգճեան, Մ. Պէտն Էրէնչթայն, Լևոն էֆ. Սարաֆեան, Սամիկ էֆ. Քիւրքճեան, ինչպէս նաև Մագսուտ Նարլեան և Արշակ Լութֆեան էֆէնտիներու վաճառատանց ամբողջ պաշտօնէութիւնը և հանգուցեալ Յակոբ էֆ. Լութֆեանի բոլոր պաշտօնեանները ևն. ևն.։

.*. Յակոբ էֆ. Լութֆեանի յուղարկաւորութեան առթիւ Տէր և Տիկին Լևոն էֆ. Լութֆեան փոխան ծաղկեպսակի մէկ օսմ. ոսկի նուիրեցին Ազգ. Հիւանդանոցին և մէկ օսմ. ոսկի Գալֆաեան Որբանոցին։ Նաև Արշակ էֆ. Լութֆեան մէկ օսմ. ոսկի Ազգ. Հիւանդանոցին և մէկ օսմ. ոսկի Գալֆաեան Որբանոցին, ինչպէս նաև Տէր և Տիկին Տիգրան էֆ. Խանտանեան մէկ օսմ. ոսկի Գալֆաեան Որբանոցին նուիրեցին նոյն նպատակաւ։ Կը խնդրուի Հիւանդանոցի և Գալֆաեան Որբանոցի վարչութիւններէն ստանալ այս գումարները Խմբագրատունէս։

.*. Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ հանգուցեալ Յակոբ էֆ. Լութֆեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետևեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցին.— Միհրան, Տիրան և Եդուարդ էֆէնտիք Գ. Մուրատեան 324, Ժ. և Վ. Մաղըմեան եղբարք 108, Տեարք Սէմէրճեան և Տուտեան 108 ղրուշ։

Լութֆեան ընտանիքը և պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց՝ որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ ՅԱԿՈԲ ԷՖ. ԼՈՒԹՖԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան և իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
6, ԲԷՐԱ ՄԷՆ-ՊԱՐՄԱՔ-ԳԱՊՈՒ ՓՈՂՈՑ, 6
ՀԻՒԱՆԴ ԿԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ
Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Գալփագճեան և Գանճեան ընտանիքները կը փութան իրենց ամենախորին շնորհակալութիւնը յայտնել Գեր. Տ. Հմայեակ, Տ. Մկրտիչ, Տ. Գէորգ և Տ. Արիստակէս Սրբազան եպիսկոպոսաց, Գերաշնորհ վարդապետաց, Արժանաշնորհ քահանայ հարց, Թաղ. Խորհրդոյ պատ. անդամոց և ամէն անոնց, որոնք իրենց ողբացեալ հօր, Տ. Խաչօր քահանայի օծման և յուղարկաւորութեան կրօնային տխուր հանդէսին առթիւ փութացին իրենց համակրանքն ու ցաւակցութիւնը յայտնել։

ԹԱՏՐՈՆ ՄՆԱԿԵԱՆ

Սկիւտարցիներուն աչքը լո՛յս։

Թէև ասկէ առաջ Մնակեան Թատերախումբը մտադիր էր Սկիւտարի մէջ ներկայացում մը տալ և ազդարարութիւններն ալ հրատարակելով ցրուած էր, սակայն ստիպուեցաւ իր Սկիւտարի ներկայացումները քիչ մը յետաձգել՝ ուրիշ Թատրոններու հետ ունեցած պայմանագրութիւնները լրացնելու համար։ Սկիւտարի Թատերասէր ժողովուրդը շատ յուսախաբ մնացած էր ասկէ։ Սակայն, Թատերախումբը այս անգամ մեզի կ'իմացնէ թէ այս շաբթու անխուսափելիօրէն իր առաջին ներկայացումը պիտի տայ Սկիւտարի մէջ՝ ի մեծ ուրախութիւն Սկիւտարի Թատերասէրներուն։ — Խաղին անունը և ներկայացման թուականը մէկ երկու օրէն կը ծանուցանենք։

.*. Մեզի կը հարցնեն թէ որո՛նք են Մնակեան Թատերախումբին անդամները։ Մեր թատերասէր ընթերցողաց գոհացում մը տալու համար կը փութանք հրատարակել Մնակեան Թատրոնին անդամներուն ամբողջին մէկ ցուցակը՝ Այբ-Բէնի կարգով։

Տիկին Տիկին Ազնիւ Մնակեան, Աղաւնի Պինէմէճեան, Զապել Հէքիմեան, Մառի, Սաթենիկ, Սիրանոյշ և Քնար։ Պարոն Պարոն Մարտիրոս Մնակեան, Հօլաս, Ռուբէն Պինէմէճեան, Յարութիւն Ալիքսանեան, Միքայէլ Զափրաստ, Վահան Շահինեան. Ահմէտ Ֆէհիմ էֆ., Գէորգ Զօպանեան, Մաթոսեան, Երուանդ Թօլայեան, Մէհմէտ Խլուսի էֆ., Երուանդ Փափազեան, Տիգրան Սանճագճեան, Մըկըրտիչ Տիւրկէրեան։ Գործակատար Պ. Արամ Մնակեան։ Յուշարար՝ Պ. Գէորգ։ Ընդհանուր քօնթրօլէօր՝ Պ. Սուքիաս։ Թատերախումբին պարուհին և երգչուհին է Օր. Կէմիլէ՝ գեղատի հմայիչ սրուեստագիտուհին, որ իր ոտքի խաղերովը կը դիւթէ բոլոր հանդիսականները և ափ ի բերան կը թողու ամէնքը իր մարմնի ճապուկութեամբ։

ՊԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

21 Օգոստ. 1906

Ֆրանսական 3%	97.67
Օսմանեան Միացեալ	97.42
Երկաթուղի	146.75
Պանք Օթթօման	647.—
Րէժի	439.—
Թրանսվաալ	66.50

ՌԵՍՄԻ

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Մամուրէթ-ուլ-Ազիզ վիլայէթի վալիլիկի՝ Տիարպէքիր վալիսի աթուֆ. Նուրի պէյ էֆ. հազրէթլէրինէ.

Տիարպէքիր վիլայէթի վալիլիկի՝ Մամուրէթ-ուլ-Ազիզ վալիսի աթուֆ. Ֆէհմի էֆ. հազրէթլէրինէ թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

ՆԸՇԱՆ

Խըտէմաթը սատգաթ քեարանէսինէ մէպնի Խազինէի Խասսաի Շահանէ հուպուպաթ անպարը միւտիրի սաատ. Մէհմէտ Համտի պէյ էֆ.յէ իքինճի ռիւթպէտէն Մէճիտի նըշանը զիշանը իհսան պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԿԱՅՍ. ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ.— Աթէնքի Օսմ. դեսպանատունը պէտք եղած տեղը պաշտօնապէս ծանուցեր է թէ Վեհ. Սուլթանին թանկագին առողջութիւնը կատարեալ է։ Աթէնքի թերթերէ ոմանք այդ առթիւ ներբողալից յօդուածներ հրատարակելով Ն. Վեհափառութեան համար, յայտարարեր են թէ հելլէն հպատակները Օսմ. երկիրներուն մէջ ամենայն անդորրութեամբ կը զբաղին վաճառականութեամբ և արհեստագործութեամբ։

.*. Սըվազի բանտէն ալ 113 հոգի, որոնք իրենց պատժին երկու երրորդ մասը աւարտած էին, ազատ արձակուեր են։

ՍԱԿԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ ԱՆԿԱՆՈՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Moniteur հետևեալ տեսութիւնը կ'ընէ իր երէկուան թիւին մէջ.— Մեզ կը տեղեկացնեն թէ Ղալաթիոյ Սակարանին մէջ գործառնութիւնները անկարելի կը դառնան եղեր։ Ասոր պատճառ կը նկատուին կարգ մը փոխանակագրի միջնորդներ, որոնք շատ տկար գաղափար մը ունին իրենց պաշտօնին վրայ և անանկ անկանոնութիւններ կը գործեն, որ կարելի չէ վստահիլ։ Այս անկանոնութեան մէկ ուրոյն ապացոյցն է Թրանվայի կեղծ արժեթուղթերուն գործը. յայտնի է թէ այս հաչակաւոր արժեթուղթերը առանց դժուարութեան քշուեցան սակարանի կամ փոխանակագրի միջնորդի մը միջոցաւ։ Սակարանի Խորհուրդին ուղղուած լուրջ գանգատներ կը նշանակեն բացարձակապէս գայթակղեցուցիչ արարքներ։ Կարգ մը փոխանակագրի միջնորդներ որոշապէս ամբաստանուած են թէ հանրութիւնը շահագործած են, և յաճախորդներուն չեն վճարած իրենց սակի տարբերութիւնները, առարկելով թէ ստակ չունին։ Այս պայմաններուն մէջ ամէն գործառնութիւն անկարելի կը դառնայ. ամբողջ հաստատութեան կազմալուծութիւնը առաջ կուգայ ասկից և սակարանի մարդիկ ու շահադէտներ կամաց կամաց կը կորմնցնեն իրենց վստահութիւնը։ Ինչ պէտք է ընել ուրեմն։ Սակարանական կանոնագրին անդրադարձող չկայ, և մարդ հոն ենթակայ է կարգ մը փոխանակագրի միջնորդներու քմահաճոյքին, որոնց համար իրենց յանձնառութեանց արամադրութիւնները մեռեալ տառ են։ Պատկանեալ իշխանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք այս տեսակ վնասաբեր կացութեան մը վրայ։ Սակարանի հաստատութիւնն ալ խորհելու է այս։ Անհրաժեշտ է խիստ և փութկոտ միջոցներ ձեռք առնել, ջնջելու զեղծումները այն տեսակ շրջանակէ մը, ուր շատերու պատիւն ու հարստութիւնը հաւասարակշիռ կը մնան նուազ խղճամիտ փոխանակագրի միջնորդներու անհաստատ պատուաւորութեան վրայ։ Ասկից կը վնասուի Սակարանին անունը, հետևաբար Պոլսոյ ամբողջ հրապարակը, որովհետև, ինչպէս մեքենական, նոյնպէս ելմտական գործերու մէջ ամէն ինչ իրարու կապուած է, և անիւ մը կարելի չէ խանգարել առանց վտանգելու ամբողջ մեքենան։ Հարկ չենք տեսներ շատ ծանրանալ պէտքին վրայ մաքրելու փոխանակագրի միջնորդներու աշխարհը, որուն անդամները պէտք է դուրս հանուին, երբ պահանջուած ապահովութիւնները չներկայացնեն։ Կայս. Կառավարութիւնը, որուն գըլխաւոր հոգածութիւնն է ամէն օր ա՛լ աւելի ամրապնդել ժողովուրդին հարստութեան վիճակը, ապահովաբար նկատի պիտի առնէ այս տրտունջները որ քիչ մը ամէն կողմէ կը բարձրանան, և տարակոյս չկայ որ ձեռնհաս մարմինները պիտի հրաւիրուին որոշելու ձեռք առնուելիք միջոցները։

ԹՈՒՐՔԵՍՏԵՐՊ առևտրական դաշնագիրը վաւերացուեցաւ և վաւերաթուղթերուն փոխանակութիւնը տեղի պիտի ունենայ մօտերս։

ՆՈՐ ՍՊԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐ.— Գրած էինք թէ հանրային սպանդանոցներ պիտի հաստատուին նոր դրութեամբ։ Stamboul կ'ըսէ թէ ասոնց յատակագծերը և այլն պատրաստուելու վրայ են և շինութիւնը նուազագոյն պիտի կատարուի։

ՀԱՄԱ-ՀԱԼԷՊ երկաթուղիի նոր գիծին վրայ առաջին կառախումբը, որ նիւթեղէններ կը կրէր, Հալէպ ժամանեց անցած հինգշաբթի օր։ Հանդիսաւոր ընդունելութիւն մը եղաւ այս կառախումբին։ Կայարանը և շրջակայքը դրօշազարդուած էին։

ՄԻՍԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Քաղաքապետութիւնը նկատելով որ ասկէ առաջ կատարուած ծանուցումին մէջ թէև նշանակուած էր թէ Պոլիս բերուելիք անասուններէն սպանդանոցի, անոր յաւելումին և անասնաբուժներու ծախքին տուրքերը և արհեստապետութեան յատկացուած գումարները պիտի գանձուին, սակայն «գօթրա»ի տուրքին համար բան մը ըսուած չէր, որով ոչխարի վաճառականները չեն ուզեր հատուցանել այդ տուրքը. ուստի ծանոյց ամէն կողմ թէ «գօթրա»ի տուրքը ըստ առաջնոյն պիտի գանձուի, վասն զի Քաղաքապետութիւնը վարձած է այդ «գօթրա»ները, դիւրութիւն մը ըլլալու համար։

.*. Ջեռնհաս պաշտօնարանը գրեց Ելմտական Նախարարութեան՝ տեղեկագրել թէ օսմ. երկիրներու մէջ համրուած և օտար երկիրներէ բերուած ոչխարներու քանակութիւնը 10 տարուան մէջ ո՛րքան կը համնի։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ՆՈՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.— Իզմիրի մէջ օսմ. անունով Ընկերութիւն մը կազմուեցաւ Անատոլուի եզերքը շոգենաւ բանեցնելու մինչև Աղեքսանդրիա։ Ընկերութեան կեդրոնները Իզմիրի ու Ատալիոյ մէջ պիտի ըլլան։ Ընկերութիւնը 40 բաժնեթուղթ հրապարակ հանեց իւրաքանչիւրը 250 ոսկինոց, որոնց ամէնքն ալ իսլամ հաւատացեալներ գնած են։ Առ այժմ երկու շոգենաւեր գնուած են և չորս ալ պիտի գնուին։

ՍԱՄՈՍԻ իշխան Քոնսթանթէն Գարաթէօտորի էֆ. իր պաշտօնատեղին ժամանելով, ընդունուեր է տեղւոյն պաշտօնեաներուն կողմէ։

ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ առջի օր սկսաւ Թաղապետական 6րդ և 8րդ շրջանակներուն մէջ։ Երէկ ալ 10րդ շրջանակին մէջ սկսաւ։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ որոշեց որ երբ նոր գնահատութեան մը հետևանքով կալուածի մը տուրքը չափաւորուի, կալուածատէրը, յետնեալ տուրքերը այդ հաշւով պիտի վճարէ։

ԲԵՐԱՅԻ ՍԷՆԹ-ԱՆԹՈՒԱՆ եկեղեցիին հիմնարկէքը պիտի կատարուի վաղը, Քոնքորտիայի նախորդ Թատրոնին տեղը։ Քոնքորտիայի վարչութիւնը 10 տարուան համար վարձեց Սիւքի Թատրոնը, որ փոփոխութիւններ պիտի կրէ։

ՃԱՊՈՆԻ պետական խորհուրդի անդամ Մ. Ս. Հազէպար առջի օր Պոլիս եկաւ Ռուսիայէ։

ԲՆԱԿԻՐՆԵՐԸ.— Բնակիրներու պահանջումները չափ չեն ճանչնար, օր օրի կը բարձրանան անտանելի ըլլալու աստիճան։ Երբ գոյք մը փոխադրել կ'ուզես տունէ մը տուն, գործը անանկ կը բերէ որ զայն ծախես և արժէքը տաս… բնակիրներուն։ Օրինակ մը. — Ռուս շոգենաւային ընկերութեան պաշտօնեաներէն Մ. Ժէրօմ Քանտէլլա որ Բերա, Քուլօղլու փողոցը կը բնակի, Եէնի-Չարշի պիտի փոխադրուէր։ Թաղին բնակիրները պահանջեցին… ինչ կը կարծէք որ պահանջեցին։ Քսան օսմ. ոսկի՛։ Մի՛ մոռնաք որ երկու փողոցներուն իրարմէ հեռաւորութիւնը 5 վայրկեան է և փոխադրուելիքն ալ կարօտ չէ բնակիրներու բանակի մը։ Աւելորդ է խօսիլ այսքան գայթակղական զեղծումի մը առջև, կ'ըսէ Moniteur, միայն Քաղաքապետութեան բարձր ուշադրութեանը կը յանձնենք պարագան։

ԱՐՄՏԻՔԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Սելանիկի արմտիքի վաճառականները ընկերակցութիւն մը կազմեցին արմտիքի վաճառականութեան զարկ տալու համար, որովհետև ան օր օրի կ'իյնայ հոն, շահադէտ վաճառականներու խաբէական միջոցներով։ Ասոնք աւրուած և կամ հողով, քարով խառնուած ապրանքներ կը ղրկեն։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ծանոյց պէտք եղած տեղերը որպէս զի պատուհաններուն առջև դրուած ծաղիկի թաղարները վերցուին, որոնց անկումները վտանգաւոր են։ Արգիլեց նաև վառելափայտերը կտրել փողոցներուն մէջ։ Ասոնք կտրուած պիտի ծախուին։

ՆԱՐԻՆՋԻ բերքին համար Սիւրիայէն կը գրեն թէ գրեթէ փճացած է, խիստ տեղատարափներէն։

ՊԶՏԻԿ ԳՈՂԵՐԸ.— Stamboul ցաւ կը յայտնէ որ քաղահատները և առափախաները կը շատնան, որոնց մէջ յաճախ տղաքներ կան 7էն 13 տարու։ Ասոնք կը թափառին ամէն կողմ ամիկ ամիկ, և մասնաւոր ճարտարութեամբ մը կը կողոպտեն մարդիկներ։ Երբ գործը կատարեն, ամէն հաւանականութիւն ունին փախչելու։ Հակառակ պարագային, այս պզտիկ չարաճճիները գիտեն թէ օրէնքը զիրենք պատժէ ազատ կը պահէ, իրենց փոքր տարիքին համար։ Բայց ասոնք դրդողներ կան, արհեստով գողեր, որոնք կը շահագործեն այս մանուկները, զանոնք կը վարժեցնեն, կը քաջալերեն, հրապարակները կը մղեն և կը հսկեն անոնց «աշխատութեան»։ Փափաքելի էր որ ոստիկանութիւնը աւելի խիստ հսկողութիւն մը ի գործ դնէր այս պզտիկ գողերուն վրայ։ Երբ ասոնք ձեռք ձգուին գոհ պէտք չէ ըլլալ ձեռական պատիժով մը, այլ պէտք է հասնիլ անոնց բնակավայրը, փնտռել թէ ո՛ւրկից կախուած ունին, որովհետև ծնողներ իսկ կան որոնք իրենց զաւակը գողութեան կը մղեն։ Այս ծնողքները պէտք է պատժուին ըստ օրինի։ Իսկ պզտիկ գողերը պէտք է բանտարկուին հաստատութեան մը մէջ ուր արհեստ մը սորվին։ Հակառակ պարագային, պէտք է զանոնք բանտարկել մինչև որ խելահաս ըլլան։

ՔԱՐԱՔԷՕՅԻ կամուրջը ասկէց ետք գիշերները ժամը 5ին պիտի բացուի։

ԺԱՆՏԱԽՏ.— Օգոստոս 5ին Տրապիզոնի բանտին մէջ ժանտախտէ մէկ դէպք պատահած է։ Օգոստոս 6ին դէպք և մահ չէ պատահած։ Այդ բանտին մէջ ժանտախտ երևան ելլելէն մինչև Օգոստոս 6 ինը դէպքեր ու երեք մահեր պատահած են։

.*. Օգոստոս 6ին Աղեքսանդրիոյ ու Սիւէզի մէջ ժանտախտէ մէյմէկ դէպք ու մահ պատահած են։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.— Յուլիս 31էն Օգոստոս 6 Պոլսոյ և արուարձաններուն մէջ պատահած մահերուն թիւն է 195, որոնց 2ը՝ հարսանիթէ, 1ը՝ կարմրախտէ, 1ը՝ ծաղկախտէ, 6ը՝ թիֆոյէ, 38 ննջառական գործարաններու հիւանդութիւններէ և միւսներն ալ զանազան ախտերէ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԻԱԿ ՄԸ գտնուեցաւ առջի օր, Սկիւտար, Քավաք-Իսկէլէսիի ծովեզրէն։ Մարդը փոխադրուեցաւ կառավարչատուն, ուր դիազննութիւն կատարուեցաւ։ Կը կարծուի թէ անձնասպանութիւն մըն է դէպքը։ Քննութիւնները հաստատեցին թէ Տրապիզոնցի Եանի անուն յոյն մըն է։

ԾՈՎՈՒ ՎՐԱՅ.— Րումէլի-Հիսարէն մակուկավար Ֆաիգ և Շահին առջի օր Պոլիս ձմերուկ բերելով երբ կը դառնային, Արնաւուտ քէօյի առջև մակոյկը շրջեցաւ և իրենք ծով թափեցան, բայց ազատուեցան։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Ղալաթիա, Յունաց եկեղեցիին փողոցը Եանիա պանդոկին տիրոջ Միլթիատիի սենեակին արկղը խորտակուած էր և մէջէն գողցուած էին 25 ոսկիի չափ դրամ և զարդեղէն։ Իբր կասկածելի ձերբակալուեցաւ ծառայ Քոսթանթին։

.*. Քապաթաշ խարսխած Ինայէթ շոգենաւին նաւապետին 700 ղշ.ը գողցաւ նաւաստիներէն մին։

ԾԱՆՐ ԱՐԿԱԾ.— Ատամնաբոյժ Տեմօսթէնի կիրակի օր երբ հեծելանիւով կը շրջէր Պէօյիւք Տէրէի քարափին վրայ, ուժգնօրէն զարնուեցաւ սայլի մը։ Ատամնաբոյժը գետին գլտորեցաւ և կառքը անցաւ մարմնին վրայէն. ձախ թևը կոտրեցաւ և մարմնին զանազան կողմերէն վիրաւորուեցաւ։

.*. Ճարտարապետ Մ. Սէմէրճեան ալ նոյն օրը երբ ձիով Այ-Ստէֆանօ կը դառնար կալաթարիայէ, կենդանին խրտչեցաւ կառախումբին սուլէն և վրայէն վար նետեց հեծեալը որուն աջ թևը կոտրեցաւ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՎԻԵՆՆԱ 20 Օգոստոս.— Բոլիթիշէ Քօռէսբօնտէնց կը ծանուցանէ թէ, տրուած հերքումներու հակառակ, Էտուարդ Թագաւորը Մարիէնպատէ դարձին՝ իր սովորական այցելութիւնը պիտի տայ Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր։

ՊԵՐԼԻՆ.— Ֆրանքֆուրթէր Զայթունկ կը ծանուցանէ թէ կոմս Վիթթէ որ Էմս պիտի երթայ, հաւանօրէն Վիլհէլմ Բ. ի կողմէ պիտի հրաւիրուի Վիլհէլմահօէի դղեակը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թօքիոյէն կը հեռագրեն թէ Ճափոնի պանքային դէր-Տնօրէն Մ. Թաքահաշի դէպ ի Ամերիկա ու Անգլիա ճամբայ կ'ելլէ՝ 80 միլիոն եէնի փոխառութեան մը վրայ բանակցելու՝ Մանչուրիոյ մէջ զանազան ձեռնարկներու ծախքերը հանելու համար։

ՊԵՐԼԻՆ.— Չիլիի դեսպանը հեռագիր ստացաւ իր կառավարութենէն թէ Վալբարէզոյի երկրաշարժին զոհ գացող մարդոց թիւը ենթադրուածէն քիչ է բարեբախտաբար։ Նիւթական վնասը սակայն շատ մեծ է, իսկ Սանդիակօ քաղաքին վնասները քիչ են։

ՆԻՒ ԵՕՐՔ.— Բօռ-ը-Ֆրանսէ կը հեռագրուի թէ երկրաշարժի զօրաւոր ցնցումներ զգացուեցան Մարթինիքի մէջ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ծովակալ Բոժտէզդվենսքիի վիճակը մտահոգութիւն կը պատճառէ։

ՓԱՐԻԶ.— Ս. Հաղորդութեան Միջազգային Համաժողովը գումարուեցաւ ի ներկայութեան աշխարհի ամէն կողմերէն եկած եպիսկոպոսներու և պատուիրակներու, և Մալինի Արքեպիսկոպոսը յայտարարեց թէ Պելճ կաթոլիկները համերաշխ են Ֆրանսայի կաթոլիկներուն հետ, հակակրօնական օրէնքներու մասին։ Արքեպիսկոպոսը յորդոր կարդաց որ բոլոր եպիսկոպոսները համախմբուին Պապին իշխանութեան տակ, և անոր հրահանգներուն անսան։ Փարիզի Արքեպիսկոպոս Ռիշառ Կարդինալին օգնական Ամէթ եպիսկոպոս նոյն ոգիով պատասխանեց, հաւաստելով որ իր պաշտօնակիցները միացած պիտի մնան Պապին ուղղութեան տակ։ Ֆրանսայի մէջ այս ցոյցը կը նկատուի սկիզբ եպիսկոպոսներու ընդդիմութեան՝ հակակրօնական օրէնքներուն։

ՀՌՈՄ.— Վատիկանի կէս-պաշտօնական լրագիրները կը յայտարարեն թէ Պապին կոնդակը կրօնական պատերազմի յայտարարութիւն մը չի նկատուիր։ Համաձայնութիւն մը կարելի կը նկատեն։ Նոյն թերթերը երկիւղ կը յայտնեն թէ մի գուցէ ֆրանսական եպիսկոպոսները սխալ մեկնութիւն մը տան Պապին կոնդակին։

ԻՆՍՊՐՈՒՔ.— Հոս առատ ձիւն տեղաց։ Ջերմաչափը զերոյէն վեց աստիճան վար իջաւ։

ՓԱՐԻԶ.— Ֆրանսայի հարաւային արևմտեան կողմը բուռն փոթորիկներ ծագելով մեծ վնասներ պատճառեցին մէկ քանի քաղաքներու մէջ, մանաւանդ Մոնբէլիէ, Սէժ ու Բէզիէնեան, և շրջակաները։ Այգիները մեծամեծ վնասներու ենթարկուեցան։

Ուչիւ Մալթեզ ճինսինտէն աէօրտէր եաշընտա սէքիզ այլըգ կէպէ վէ սէքիզ գըյէ սիւտ վէրիր, պիրի էլէքմ ձն գըյէ սիւտ վէրիր Գըրըմ ճինսինտէն աէօրթ րէս ինէք՝ սահիպի էլինտէն աճէլէ սաթըլաճագընտան, կէօրմէք վէ ֆիյաթընը անլամագա արզու իտէնլէրին Դարթալաա Քէմանը Շէրիֆ էֆէնտիյէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։
5—1

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ
ՆԷԶԱՐԷԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Ղուրէպաի միւսլիմին խասթախանէսի իչուն պիր սէնէ զարֆընտա լիւզումը օլան խաս ֆրանճըլա իլէ նանը աղիզտէն խաս ֆրանճըլանըն պէհէրի 65 բարասա վէ նանը ազիզին տախի պէհէրի ճէտիտի գըյէսի 40 բարասա թալիպի էօհտէսինտէ թէգարրուր իթմիշ վէ չէհրը հալը րումինին 12ինճի ճումաա էրթէսի վէ 14ինճի բազար իրթէսի կիւնլէրի եւզթէ 5 վէ իւչ կիւն զարֆընտա տա եւզթէ 10 թէնզիլ գապուլ օլունմասը մուքարրէր պուլունտուղունտան, նոգսանըյլա իթա իթմէք իսթէյէնլէրին եւզթէ օն նիսպէթինտէ թէէմին ագչէլէրինի վէ խախուտ միւթէյպէր վէ միւսաատագ քէֆալէթնամէլէրինի համիլէն էյեամը թադիլիյէտէն մասաա հէր կիւն սաաթ օնա գատար մէճլիսը իտարէի էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։
3—1 8 Աղօսթօս 1322

ՊՈՄ ՏԸ ՖԻԿ
ՏՈՒՓԸ 50 ՂՐՈՒՇ, ԿԷՍ ՏՈՒՓԸ 27 ՂՐՇ.

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ. Ո.	105.21
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	105.29
Երէկուան էն բարձր գինը	»	105.31
» էն վար գինը	»	105.28

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	ֆր.	145.12½
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	145.25
Երէկուան էն բարձր գինը	»	145.25
» էն վար գինը	»	145.—

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	37.—
Միթիլլիի Պանքա		5.87
Սելանիկի «	ֆր.	173.
Քոմէրսիալ	Ա. Ո.	9.09
Քարասու Բրէվիլէժիէ	ֆր.	168.—
» Օրտինէռ	»	156.50
Իզմիրի քարափ	»	595.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4.42
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	9.20
» պարտաթուղթ	ֆր.	488.—
Տէրքոսի Ջուրի ընկ.	»	297.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո.	18.12
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	457.—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբս. 1886		332.50
» » » 1903		267.—
Թրանսվալ		62.50

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Յունական փոխառութիւն	ֆր.	265.—
Պանք Նաս. Կրէս.	»	430.—
» « » նոր	Օ. Ո.	4.—
Լաւրիոմ	ֆր.	57.50

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղշ.էն	ղշ. փր.
Ֆրանսական ոսկի	87.09
Անգլիական ոսկի	109 30
Բօլ	90. 30
Մէճիտիյէ արծաթ	107.14
Ռուսլի թղթադրամ	.—
Քրիմից	50.—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	ղրշ.	109.22½
Բարիզի » »	ֆր.	22.97½
Վիէննայի » »	քուրօն	21.91
Պերլինի » »	մարք	18.68

ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

20 Օգոստոս 1906

Ֆրանսական Ռանթ 3%		97.67
Օսմ. միաց. գոնս. 4%	բաց.	97.40
» » »	գոց.	97.42
Րումէլիի երկաթուղի	ֆր.	146.—
Րէժիի պարտաթուղթ	»	440.—
Օսմանեան մաքս	»	—.—
Օսմանեան Պանքա	»	648.—
Քրէտի Լիոնէ	»	1180.—
Բարիզի Պանքա	»	1542.—
Աւստրիական Ռանթ	4%	—.—
Իտալական	» 5%	102.40
Ռուսական	» 4% 1901	60.30
Սպանիակ. արտ. փոխ.	4%	96.47
Պալիա Քարա Այտըն	ֆր.	662.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

20 Օգոստոս 1906

Անգլիական Ռանթ	87.63
Օսմ. Միաց. Գոնս. բաց. Գ. Կ.	96.63
» » » գոց. »	96.87
Օսմ. Պանքա	15.75
Պուլկարական 1892	100.50
Ռուսական 4% 1898—89	72 50
Յունական Ռանթ	42.25
Զարթըրը	1.75
Թրանսվալ	—.—
Ռանտմայն	6 93
Ճաբոնական 4%	—.—

ՀՐԱՆՏ ԴԱՄԻԱՆՈՍԵԱՆ

Ը. ՆՈՐԱՑԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԱՅՐԻ ՔԱՀԱՆԱՆԵՐԸ ՊԷ՞ՏՔ Է ՈՐ ԿԱՐԳՈՒԻՆ

Այն անկողմնակալ և չէզոք ուղղութիւնը, որմէ կ'ընթանայ Մանզումէ իր արդի շրջանին մէջ, քաջալերութիւն կուտայ մեզի զբաղելու քահանայից կրկնամուսնութեան հարցով և ասպնջականութիւն ակնկալելու թերթին թանկ սիւնակներուն մէջ։

Կուսակրօն և աշխարհական դասերէն բազում ականաւոր անձինք ժամանակէ մը ի վեր իրենց թեր ու դէմ կարծիքները յայտնեցին ու կը յայտնեն օրուան այս հրատապ խնդրոյն առթիւ. մէկ քանի քահանաներ ալ երկչոտ քայլերով խնդրոյն եզերքներուն վրայ ...

[...]

հել, խնամել, հոգալ մեր պարտաւորութիւններն են։ «Ով որ կեանքը չսիրեր արժանի չէ կենալու մարդկային ընկերութեան մէջ։» Այս այսպէս է։ Յիսուս ճգնական կեանքը չքաջալերեց։ Հարսանեաց հանդէսները իր ներկայութեամբ պատուեց, իր անձնուրացութեան վարդապետութիւնը սխալ թող չմեկնուի։ Այո՛, պիտի քամահրենք ֆիզիքական «ես»ը երբ հոգեկան «ես»ի դէմ ամօթալի պայքար մը մղէ։ Հոգին պիտի գերադասենք, բայց մարմինը չպիտի անտեսենք։ Ա՛յս է Քրիստոսի վարդապետութեան կուսանը։ Քանի որ ամուսնութիւնը բնական պէտք մըն է և հոգեկան «ես»ի դէմ երբե՛ք մեղանչում մը չէ, ուրեմն շատ վայելուչ է որ քահանաներն ալ զուրկ չմնան երկրորդ ամուսնութեան սուրբ, բնական և օրինաւոր վայելքներէն։

Տիեզերքի սքանչելի կազմակերպու...

[...]

կղերին նիւթական կամ ֆիզիքական հոգերը փարատել և ո՛չ թէ նորանոր դժուարութիւններ յարուցանել։ Սատարկուլի թերեւս թէ, «նիւթական բարելաւ վիճակը հոգեկան կոչումին համար խայծ մը ըլլել հոգեկան տկարութիւն կը նշանակէ»։ Ո՛չ, ո՛չ, սխա՛լ է այդ առարկութիւնը։ Հոգեկան կեանքը դաւանիլ, սիրել ու գրկել չնշանակեր նիւթական «ես»ը անտեսել։ Ապա թէ ոչ անձնասպանութիւնը ոճիր մը նկատուելու չէր։ Մեր մարմինը նուիրական աւանդ մըն է մեզի Նախախնամութենէն. զայն պա...

[...]

ամբողջութեանը մէջ, իր ուխտերուն հաւատարիմ կղեր մը, և ո՛չ աշխարհէ հրաժարելու ուխտած սակայն բազմաթիւ տաճարէն դուրս չելնող դասակարգ մը։

ՀՄԱՅԵԱԿ ՔՀ. Ն. ՊԱԽԹԻՅԱՐԵԱՆ

ԿԵՆՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑ ՄԸ

ՁՈՒԽ՛ՐԹԸ ԹԷ ԽՈԺՈՐԸ ԼՈ՞ՒՐՋԸ ԹԷ ԽԵՂԿԱՏԱԿԸ

Գաւառական շատ մը գիւղերու և նոյն իսկ քաղաքներու մէջ դպրոցական աշակերտները հանդէպ ուսուցչին չեն այնքան համարձակ, որքան են մեծ քաղաքներու վարժարանաց աշակերտները։ Այս վիճակը որ աշակերտներու ընտանեկան շրջանակի մէջ վայելած համարձակութեան սահմանին կամ հոն իրեն տրուած կրթութեան աստիճանին կը համապատասխանէ, բնական արդիւնքն է նաև ուսուցչին դպրոցական յարկին տակ աշակերտներու հետ ունեցած վարմունքին,

[...]

ՀԱՒՍԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՒԵՐՈՒ ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԶՄԱՑՈՒՄԸ

[...]

ջին օրերուն մէջ հաւկիթները թխսամի երեւոյթներուն կ'ենթարկէին, սակայն թխսամի տեւողութիւնը երթալով կը նուազեցնէր ձուելքի մասին մեր ունեցած յոյսերը, քանի որ հաւկիթներէն առաջ եկող ածխային թթուն, ծծուելով մեքենաներէն և օդին ապականելուն պատճառ ըլլալով, զարգացումը անյաջողութեան կ'ենթարկէր։

1844ին Քուրպվուաի գործարանատէրներէն Մ. Պիւ նոյն տարւոյ ցուցահանդէսին վաթսուն հաւկիթ պարունակող թխսող մեքենայ մը ղրկեց։

ՀՐԱՆՏ Ս. ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ
Մասնագէտ
երկրագործական գիտութեանց

[...]

աւուղիղ միջոցներ ի գործ դնելու յաջողելու համար, այլ արդէն իր շուրջը կ'ստեղծէ քաղցր և սիրուն մթնոլորտ մը աշակերտներու տաք և ոգեւորիչ շնչումը բարեխառնուած, և համակիրներու գործվանքներով պաշտպանուած։

ՆԱՀԱՊԵՏ

ՀՄԱՅԵԱԿ ՔՀ. ԷՔՍԷՐՃԵԱՆ

ՏԱՐԵՐՔ ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԼԵԶՈՒԻ

Ա. Բ. Գ. ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

Նոր տպագրութեամբ ի լոյս ելած են, կը ծախուին Կ. Պոլիս Սիւմպիւլլի խան Միհրան էֆէնտի Փափազեանի դրատունը և ի Կալաթա Գուրշունլու խան Սագաեան տպարանը։ Գին Ա. հատորին 3, Բ.ինը 5, Գ.ինը 5։

% 30 ԶԵՂՉ 50—5

ՇՈՒՐԱՅԻ ՊԱՀՐԻԷՏԷՆ

Գալէի Սուլթանիէտէ պուլունան տօնանմաի Հիւմայուն ճէնապը Միւլիւքեանէտէ մէվճուտ զապըթան վէ ասաքիրի պահրիէի Շահանէնին էրզաք մուգավէլէնամէսի սէնէի հալիյէ իյլուլուն նիհաեէթինտէ միւնգազի օլաճաղը ճիհէթլէ պիր սէնէ զարֆընտա լիւզումի օլաճագ մէզքիւր էրզաք վէ սաիրէնին թալիպինէ իհալէսի զըմընտա աղըսթոսըն 15ինտէ մահալլինէ միւնագասաըննա իպթիտար իլէ 20սինտէ գարարը միւվագգաթը վէ 30ընտա տախի գարարը գաթիաի իթա օլունաճաղը Պահրը Սէֆիտ ումում ֆիլօ գօմանտալըղընըն իշարընտան անլաշըլմագլա, գիւքը օլունան էրզաք վէ սաիրէնին իթասընա թալիպ օլանլարըն ուսուլը տայիրէսինտէ մահալը մէզքիւրտէ իճրա օլունաճագ միւնագասատա հազըր պուլունմալարը իլան օլունըր։

Ֆի 7 Աղըսթոս 1322 1—3

ԻԼԱՆ

Սարրաֆ Ֆիլիբ Անադոնսթիտի զէվճէսի մատամ Իսփաաիանըն Պէյօղլու Պիտայէթ մահքէմէսի պիրինճի Հուգուգ տաիրէսի իլամը իլէ մաթպուաթը էճնէպիյէ գալէմի խիւլէֆասընտան իզզէթլու Փէրթէվայիֆ ըիմմէթինտէ մահքիւմիւն պիհի ալաճաղը օլան մէպալիղի մալիւմէնին թէմինը իսթիֆատէսի զըմնընտա մէտեուլը մուամիլէյինէ էօհտէի թէսարրուֆընտա օլուպ, տայինէի մէզպուրէ նամընա ֆէրաղը պիլ վէֆա իլէ մուգայյէտ վէ ֆիրուխթը սալիֆիւզզիքր իլամ իլէ մահքիւմ պուլունան Պէյօղլունտա Հիւսէյին աղա մահալլէսինտէ Լալէ սօգաղընտա քեաին արզէն 12 վէ դուլէն 30 արշըն արսա իւզէրինէ մէպնի վէ տէօրթ գաթտան իպարէթ սաղիր ու քէպիր 10 օտա վէ 8 սօֆա վէ մաթպախ վէ գուեու վէ թէրաչէյի միւշթէմիլ Իլիաս Չէլէպի վէ Ահմէտ քէթխիւտա էօվէյի քէրիմէսի Իսթիմհան խաթուն վագֆընտան 7-9 նումէրօլար իլէ մուրագգամ պիր պապ քեարկիր խանէնին թարիխը իլանտան իթիպարէն 15 կիւն սօնրա պիլ միւզայէտէ ֆիրուխթընա թէշէպպիւս օլունաճաղընտան, թալիպ օլուպ տահա զիյատէ մալիւմաթ ալմագ իսթէյէնլէրին Պէյօղլու Իճրա տաիրէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի տաիրէի մէզքիւրէտէն իլան օլունըր։

Ֆի 8 Աղըսթոս 1322

[...]

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԱՅԵԱՆ